

Talousarvio 2025
Talousarviosuunnitelma 2026–2027

LAPINLAHTI

Sisällysluettelo

1	Kunnanjohtajan katsaus	3
2	Talousarvion yleisperustelut	5
2.1	Strategia.....	5
2.1.1	Tahtotila.....	5
2.1.2	Arvot	5
2.1.3	Strategiset kärkitavoitteet.....	5
2.2	Riskit ja riskienhallinta	7
2.2.1	Strategiset riskit.....	7
2.2.2	Taloudelliset riskit.....	8
2.2.3	Toiminnalliset riskit	9
2.2.4	Vahinkoriskit.....	9
2.2.5	Riskien ja riskienhallinnan raportointi.....	10
2.3	Yleinen taloudellinen kehitys ja kuntatalous vuosina 2025–2027	10
2.3.1	Kansainvälinen talous	10
2.3.2	Suomen talous.....	11
2.3.3	Kuntatalous.....	11
2.4	Lapinlahden kunnan vuoden 2025 talousarvion yleiset perusteet ja tulolaskelma	12
2.5	Konserniohjaus talousarviossa	18
2.6	Talouden tasapainottaminen	19
2.7	Talousarvion hyväksyminen ja sitovuustaso	19
3	Käyttötalous palvelualoittain	21
3.1	Hallintopalvelut	21
3.1.1	Tuloarvio ja määrärahat	21
3.1.2	Toimintasuunnitelma	21
3.1.3	Strategiset tavoitteet.....	25
3.2	Hyvinvointipalvelut.....	33
3.2.1	Tuloarvio ja määrärahat	33
3.2.2	Toimintasuunnitelma	33
3.3	Sivistyspalvelut	38
3.3.1	Tuloarviot ja määrärahat.....	38
3.3.2	Toimintasuunnitelma	38
3.3.3	Strategiset tavoitteet.....	43
3.4	Tekniset palvelut	46
3.4.1	Tuloarvio ja määrärahat	47
3.4.2	Toimintasuunnitelma	47
3.4.3	Strategiset tavoitteet.....	52

4	Tuloslaskelmaosa.....	58
5	Investointiosa	60
6	Rahoituslaskelmaosa	64

1 Kunnanjohtajan katsaus

Lapinlahden kunnan vuoden 2025 talousarvion laadinta on ollut poikkeuksellista. Olemme käyneet läpi työlääm ja haastavan talouden tasapainotusprosessin, joka huipentui valtuuston hyväksyessä 22.11.2024 § 37 talouden tasapainotusohjelman vuosille 2024–2026. Talousarvio vuodelle 2025 ja taloussuunnitelma vuosille 2026–2027 on valmisteltu hyväksytyn tasapainottamissuunnitelman mukaisesti. Vaikka vuoden 2025 talousarvio on vielä hieman alijäämäinen, taloussuunnitelma 2025–2027 on kokonaisuudessaan tasapainossa ja ylijäämäinen, koska vuodet 2026 ja 2027 ovat ylijäämäisiä.

Talouden tasapainottamishjausryhmä laati kunnanhallituksen alaisuudessa esityksen kunnan talouden tasapainottamiseksi yhteensä noin 3,9 miljoonalla eurolla. Tasapainotussuunnitelma vuosille 2024–2026 sisältää muutoksia organisaatioon, palveluverkkoon ja toimintatapoihin. Tasapainottamissuunnitelmalla haetaan sekä tulonlisäyksiä että menonleikkauksia.

Talouden tasapainottamissuunnitelmaa käsiteltiin yhteistoimintamenettelyssä henkilöstön kanssa, eikä erittäin ikäviltä henkilöstöleikkauksilta vältytty. Tasapainotussuunnitelman mukaan henkilöstön vähennystarve oli 28 henkilötyövuotta. Henkilöstövähennykset toteutetaan vuosina 2024–2026 ensisijaisesti hyödyntämällä eläke- ja muuta poistumaa mahdollisimman täysimääräisesti ja vähentämällä määräaikaista henkilöstöä, joten varsinaisesti yhteistoimintamenettelyn kautta päättyy vain neljä vakituista palvelussuhdetta.

Talouden tasapainottamissuunnitelma pitää sisällään menonleikkauksia yhteensä noin 1 800 000 euroa. Menonleikkausiin sisältyy mm. Martikkalan ja Paloisten koulujen lakkautukset. Lisäksi säästöjä haetaan muun muassa tukityöllistämistä luopumisella, nuorten työpajatoiminnan ulkoistamisella, avustuksia leikkaamalla ja erilaisia sopimuksia päättämällä. Perusopetuksessa linjataan koulujen opettajamäärä suhteessa oppilaisiin ja asetetaan myös oppilasmäärän kynnsarvot, milloin aloitetaan koulun lakkautus selvitys. Lisäksi varhaiskasvatusta tiivistetään ja kansalaisopiston palveluja karsitaan. Kokonaisuudessaan kunnan omistamien tilojen käyttöä tehostetaan ja tarpeettomista tiloista luovutaan. Menonleikkauksesta noin 1 600 000 euroa kohdistuu henkilöstömenoihin.

Tasapainottamissuunnitelma pitää sisällään myös tulonlisäyksiä yhteensä noin 2 100 000 euroa. Tulonlisäyksiin on huomioitu jo tehty veronkorotus vuodelle 2024. Sen lisäksi tämänhetkisten arvioiden mukaan suunnitelmakaudella on tarve noin 500 000 euron verotulon lisäykselle, joka voi tulla tuuli- tai aurinkovoimakiinteistöverotulolla tai kunnallisveron korotuksella. Lisätuloja haetaan myös muun muassa kunnan tytäryhtiöiden pääomalainan korkojen nostosta.

Kun kunnan palvelut ja toiminta tuotetaan tasapainottamissuunnitelman mukaisesti vuonna 2025 huomioiden työehtosopimuksen mukainen palkkakustannusten nousu sekä palveluissa ja materiaaleissa koettu hintojen nousu, on talousarvio noin 140 000 euroa alijäämäinen. Tasapainottamissuunnitelma ja henkilöstövähennykset vaikuttavat kuitenkin taloutta tervehdyttävästi niin, että vuosi 2026 on ylijäämäinen noin 460 000 euroa ja vuosi 2027 on ylijäämäinen noin 200 000 euroa. Taloussuunnitelma on siis kuntalain mukaisesti tasapainossa tai ylijäämäinen.

Ensi vuoden tärkein tehtävä on toimeenpanna ja noudattaa valtuuston päätöksen mukaista talouden tasapainottamissuunnitelmaa. Silloin olemme johdonmukaisella ja kestävällä tiellä kohti parempaa tulevaisuutta. Kun käyttötaloutemme on tasapainottamissuunnitelman mukaisessa tasapainossa, uskallamme myös uudistua ja investoida elinvoiman kasvattamiseen. Suunnitelman mukaisesti kehitämme palvelujemme kohti tulevaisuuden palvelutarvekysyntää ja kuntalaisten ajassa muuttuvia palvelutarpeita.

Kunnan henkilöstö ansaitsee kiitokset sitoutumisestaan yhteiseen talouden tasapainottamissavottaan. Vaikka aihe oli hankala, käsiteltiin tasapainottamissuunnitelmaa yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa erittäin rakentavasti, josta haluan kiittää koko henkilökuntaa. Työtä helpotti se, että meillä oli laaja yhteisymmärrys sopeutustoimien välttämättömyydestä. Muutosten jälkeen tarvitaan nyt vain työrauhaa, kun alamme toimia tasapainotussuunnitelman mukaisesti uusilla toimintatavoilla, uudella palveluverkolla ja laihemmalla organisaatiolla. Voimavaroja tarvitaan nyt suunnata säästämisen sijaan kunnan kehittämiseen.

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kunnat vastaavat mm. elinkeinopalveluluista, teknisestä toimesta, varhaiskasvatuksesta, perus- ja lukio-opetuksesta, vapaa-ajasta, liikunnasta ja kulttuurista. Laajasti ymmärtäen vastaamme kaikesta, mikä vahvistaa kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Pyrimme satsaamaan kunnan elinvoimaan sekä kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen jatkossa entistä enemmän. Ensi vuonna TE-palvelujen järjestäminen siirtyy kuntien vastuulle ja haluamme tehdä entistä tiiviimpää yhteistyötä työllisyys- ja elinkeinoasioissa yritysten kanssa.

Haluamme myös kehittää kuntaa hyödyntäen ulkopuolista rahoitusta. Meillä alkaa vuoden vaihteessa mielenkiintoinen Kulttuuriroihiu – kulttuuri- ja luontomatkailun kolmevuotinen kehittämishanke, jolla uskon saavutettavan vaikuttavia tuloksia kulttuuri- ja luontomatkailun saralla. Odotan myös mielenkiinnolla, mitä hyvää saattaa poikia Suoniemen kiertotalousalueen kehittämishankkeesta, joka on käynnissä vielä puoli vuotta. Sen voin luvata, että tulemme olemaan jatkossakin aktiivisia hankerahoituksen hakijoita. Meillä on ensi vuonna ratkottavanamme myös useita mielenkiintoisia uusiutuvan energian hankkeita kunnan alueella, jotka toteutuessaan toisivat tuloja ja toimeliaisuutta.

Kuntastrategian mukainen visiomme on Intohimona elää ja yrittää. Haluamme jatkossakin olla hyvän elämän mahdollistaja ja houkutteleva elinympäristö kodille ja yrityksille. Siksi meidän on entistä viisaammin panostettava rajalliset resurssimme kunnan peruspalveluihin, hyvinvointia edistävään yhteistyöhön ja osallisuuteen sekä elinkeinotoiminnan kehittämiseen.

Valtuuston linjaamaa talouden tasapainottamissuunnitelmaa tarkasti noudattaen ja kuntalaisten, luottamushenkilöiden sekä henkilökunnan kanssa yhteen hiileen puhaltaen, uskon meillä olevan edessämme hyvän tulevaisuuden ja onnistuneen vuoden 2025.

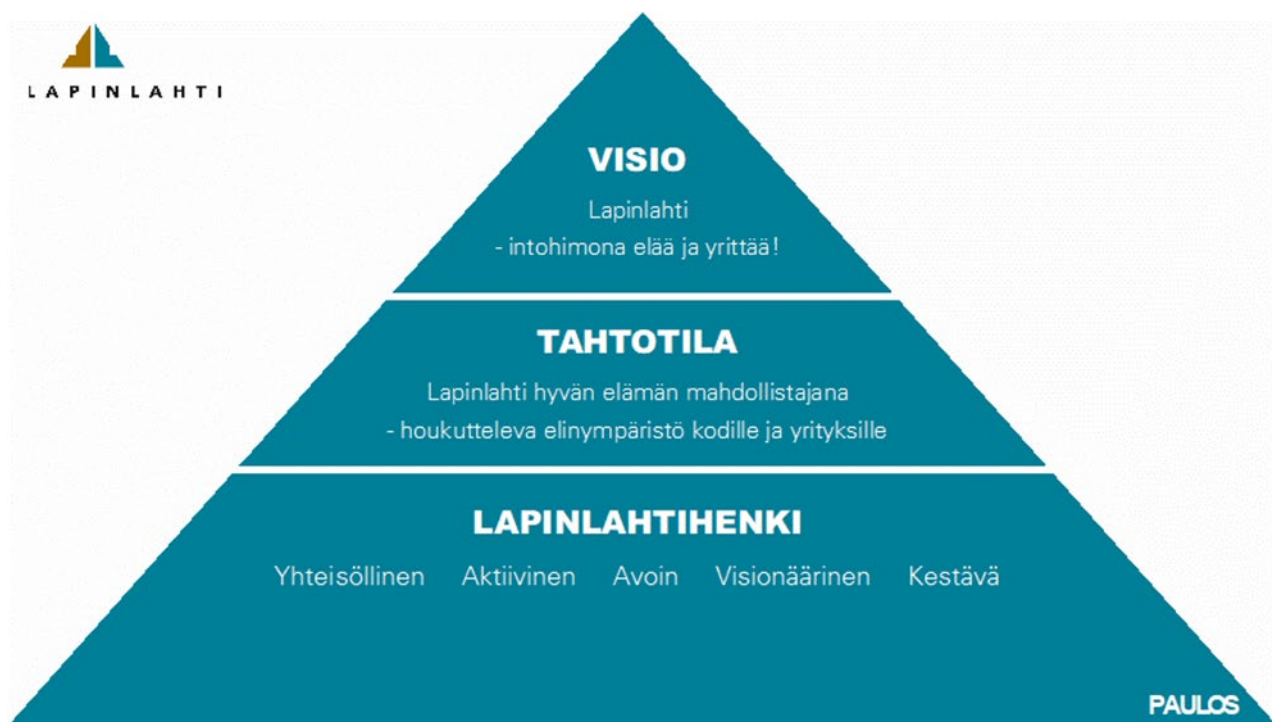
Henri Ruotsalainen
kunnanjohtaja

2 Talousarvion yleisperustelut

2.1 Strategia

Strategia ohjaa koko kuntakonsernin toimintaa. Valtuuston rooli strategiaprosessissa on keskeinen, koska se linjaa tavoitteet. Tavoitteisiin konkreettisen sisällön tekevät toimialat omissa toiminta- ja käyttösuunnitelmissa, jotka hyväksytään lautakunnissa ja kunnanhallituksessa.

Kuntastrategiassa Lapinlahti - intohimona elää ja yrittää määrittellään kunnan tahtotila vuosiksi 2022–2025. Strategiassa esitetään visio, toiminta-ajatus sekä arvot. Vision saavuttamiseen on valittu neljä strategista kärkeä ja niille on määritelty tavoitteet.

2.1.1 Tahtotila

Lapinlahden kunnan tahtotila on olla hyvän elämän mahdollistajana houkutteleva elinympäristö kodille ja yrityksille.

2.1.2 Arvot

Arvomme on lapinlahtihenki eli olemme yhteisöllinen, aktiivinen, avoin, kestävä ja visionäärinen.

2.1.3 Strategiset kärkitavoitteet

Lapinlahti on visionäärinen ja tekevä kunta

Yksi keskeisistä tavoitteista on idea- ja kokeilukulttuurin rakentaminen, jossa rohkaistaan tavoitelähtöiseen ideointiin ja nopeisiin kokeiluihin. Luomme kulttuurin, joka rohkaisee tavoitelähtöiseen ideointiin ja nopeisiin kokeiluihin sekä rakennamme prosessin ideoiden keräämiselle, kehittämiselle ja testaamiselle.

Kehitämme kuntaa ekologisesti kestäväällä tavalla ottamalla päätöksenteossamme huomioon ympäristövaikutukset sekä toteutamme ja seuraamme ilmastosuunnitelmaa 2021–2035.

Lisäämme Lapinlahden tunnettuutta keskittymällä viestinnässä strategiaan kärkeiksi tavoitteisiin sekä vahvistamme kunnan mainetta hyvänä työnantajana, millä on tarkoitus varmistaa parhaiden osaajien rekrytointi.

Palvelemme intohimoisesti

Palveluketjumme ovat sujuvia ja tehokkaita, jolloin henkilöstömme tekee merkityksellistä ja arvoa tuottavaa työtä. Tavoitteenamme on sujuvoittaa ja tehostaa palveluketjujen toteutusta kuuntelemalla asiakasta ja palvelujen toteuttajia. Ottamalla henkilöstö mukaan palvelujen suunnitteluun ja panostamalla johtamiseen, työ tuntuu merkityksellisemmältä ja lisää arvostuksen tunnetta sekä työhyvinvointia. Lapinlahden palveluita kehitetään ennakoivasti palautteen, ideoiden ja kokeilujen avulla.

Henkilöstömme voi hyvin ja kokee työnsä merkitykselliseksi. Tätä turvataan oollistavalla ja kannustavalla johtamisella. Toimintamme on asiakaskeskeistä, joustavaa sekä aloitteellista. Henkilöstömme osaaminen on ajan tasalla ja jokaisella on selkeä rooli strategian toteuttamisessa sekä urapolun suunnittelu on osa kehityskeskustelua.

Edistämme perhemyönteisyyttä teoilla ja päätöksillä, jotka saavat perheet pysymään ja muuttamaan Lapinlahdelle. Päätöksenteossamme huomioon lapsivaikutukset sekä lapsi- ja perheneuvoston suositukset.

Teemme hyvinvointia edistävää yhteistyötä

Hyvinvointipalvelumme ovat kuntalaisten toiveista ja tarpeista lähteviä huomioiden kuntatalouden mahdollisuudet. Tiivis yhteistyö Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa edistää ennakoivaa hyvinvointityötä. Tuotamme iloa ja hyvinvointia kuntalaisille vapaaehtoistoimijoiden ja muiden kumppanien kanssa. Kunnan avustuskokonaisuus sisältää taloudellisen kannusteen talkootyön tekemiseen. Kuntalaiset osallistuvat entistä aktiivisemmin yhteisönsä sekä viihtyisän ja turvallisen kasvu- ja elinympäristön kehittämiseen. Yhdistys- ja seurayhteistyö sekä monipuoliset harrastusmahdollisuudet innostavat kuntalaisia liikkumaan enemmän.

Olemme yritysten kanssa samalla puolella

Tavoitteena on tuottaa yrittäjäverkoston avulla yhteistyömalleja ja hyötyjä yrittäjille. Uusien yritystoiminnan mahdollisuuksien löytämiseksi haemme yhteistyömalleja elinkeinosektorin sidosryhmien kanssa. Pyrimme myös madaltamaan kynnyksiä, jotta alueen yritykset löytäisivät saatavilla olevat kehittämisen tukimuodot laajemmalla määrällä, ja saisivat uusia menestymisen eväitä. Kunta saa tiiviin ja avoimen vuoropuhelun kautta palautetta ja ideoita, kuinka helpottaa yrittämistä.

Yritysten työvoiman saatavuutta pyritään helpottamaan tarjoamalla asuntoja yritysten työntekijöille ja tukemalla tarvittaessa yrityksiä rekrytointikoulutuksilla. Yritysten määrä kasvuun pyritään olemassa olevien yritysten toimintaedellytysten ja toimintaympäristön parantamisella sekä houkuttelemalla aktiivisesti uusia yrityksiä kuntaan.

Jotta infrastruktuurimme vastaa yritysten tarpeita tulee tietoliikenneverkostomme olla nopea. Tarjoamme yritystoimintaan sopivia tontteja ja toimitiloja, lupakäytäntömme ovat ketteriä ja notkeita sekä arvioimme yritysvaikutukset päätöksenteossa.

Taloutemme on tasapainossa ja vakaalla pohjalla

Jotta tulomme ja menomme ovat tasapainossa, tulee palvelumme ovat kustannustehokkaita, investointimme tulee olla suunnitelmallisia ja kestäviä. Kunnan omaisuuttamme hallitaan ennakoivasti, suunnitelmallisesti ja kustannustarkasti. Veroprosentit ja taksat pidetään kohtuullisena.

Kunnan taseessa on ylijäämää, kuntakonsernin tulos on positiivinen joka vuosi sekä lainakanta käännetään laskuun.

2.2 Riskit ja riskienhallinta

Sisäinen valvonta on keskeinen osa talouden ja toiminnan johtamista, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja uhkaavia riskejä. Riskienhallinto on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettelyjä ja toimintatapoja, joilla johto pyrkii varmistamaan toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden sekä tavoitteiden saavuttaminen. Riskienhallinta tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida ja hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Riskienhallinta on osa normaalia kunnan toiminnan suunnittelua, seuranta ja päätöksentekoa. Riskien arviointi on kiinteä osa vuosittaista toiminnan suunnittelua, seuranta ja raportointia.

Riskillä tarkoitetaan epävarmuuden vaikutusta Lapinlahden kuntakonsernin tavoitteisiin. Epävarmuuden vaikutukset voivat olla joko negatiivisia tai positiivisia suhteessa tavoitteisiin. Riski on joka mahdollisuus, uhka tai niiden yhdistelmä. Riskien merkittävyyttä arvioidaan tapahtuman todennäköisyyden ja seurausten yhdistelmänä.

2.2.1 Strategiset riskit

Strategiset riskit ovat riskejä, jotka liittyvät Lapinlahden kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin sekä niihin kohdistuviin sisäisiin tai ulkoisiin epävarmuustekijöihin. Strategiset riskit uhkaavat kuntastrategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Strategiset riskit liittyvät tyypillisesti väestön hyvinvointiin ja ikärakenteeseen, talouden suhdannevaihteluihin, työn rakennemuutokseen, elinkeinoelämän kehitykseen, kansainvälistymiseen, ympäristön kestävyteen ja yhdyskuntarakenteeseen, valtiontalouteen ja hallituspolitiikkaan, lainsäädäntöön ja muuttoliikkeeseen.

Keskeiset strateginen riski Lapinlahdella liittyvät ikärakenteen muutokseen, palveluverkkoon sekä palvelutarpeeseen. Syntyvyyden pienentyessä ja vanhusväestön määrän kasvaessa palvelutarve vähenee varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ja kasvaa aikuisten ja ikäihmisten palveluisen ja ennaltaehkäisevän palveluiden järjestämisessä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyminen vuoden 2023 hyvinvointialueelle siirtyminen heijastuu vahvasti valtion kunnille osoittamaan rahoitukseen ja verotulojen jakaantumiseen. Tämä näkyy jo vuonna 2024 rahoituksen riittävydestä palvelujen tuottamiseen sekä välttämättömien investointien aikatauluttamiseen ja jopa toteuttamiseen.

Strategiset riskit voivat liittyä myös organisaatorakenteeseen ja -prosesseihin, johtamistapaan, organisaatiokulttuuriin, strategisiin valintoihin ja strategian toimeenpanoon, asiakastarpeiden tunnistamiseen ja arviointiin, toiminnan uudelleenjärjestelyyn tai digitalisaatioon.

Strategisia riskejä ovat väestö- ja työpaikkamuutokset, toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat riskit, palvelujen järjestämistapoihin liittyvät riskit, lainsäädäntömuutokset sekä laajavaikutteiset ilmasto- ja ympäristömuutokset. Negatiivinen väestönkehitys ja sitä seuraavat kerrannaisvaikutukset ovat selkeä tulevaisuuden haaste niin Lapinlahdella kuin koko Ylä-Savon alueella.

Elinkeinoelämän kehitys ja alueen elinkeinorakenne vaikuttavat työllisyyteen, muuttoliikkeeseen, investointeihin, rakentamiseen ja väestön hyvinvointiin. Elinkeinoelämässä tapahtuvat muutokset voivat vaikuttaa muun muassa verotulojen kehitykseen ja työllisyyteen ja siitä aiheutuviin kustannuksiin.

Luottamushenkilöiden kouluttaminen, avoin hallintokulttuuri ja vuorovaikutus edesauttavat luottamuksen ilmapiirin syntymistä ja hyvää yhteistyötä.

2.2.2 Taloudelliset riskit

Taloudelliset riskit liittyvät markkinahintojen muutoksiin, rahoitusvarojen riittävyyteen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä sekä vastapuolien kykyyn täyttää taloudelliset velvoitteensa. Kunnan toimintaan liittyviä rahoitusriskejä ovat muun muassa verotulojen ja valtionosuuksien muutokset, rahoitus- ja korkoriskit, investointiriskit, takaus- ja vakuutusriskit, hinnoittelu sekä maksuvalmiusriski.

Verotulojen kasvun taittuminen sekä valtionosuuden merkittävä lasku vuonna 2024 heikentävät kunnan rahoitusta merkittävästi. Riski kunnan talouden muodostumisesta alijäämäiseksi toteutuu ilman veronkorotusta ja palveluverkon sopeuttamista tulorahoitukseen.

Keskeinen taloudellinen riski Lapinlahdella ovat kiinteistömäärän hallinta, hyvinvointialueen päätökset kiinteistöihin liittyen sekä tarvittavien investointien toteuttaminen. Investointeihin liittyy sekä toiminnallisia että taloudellisia riskejä. Toisaalta investointien siirtäminen tai toteuttamatta jättäminen ovat myös riskejä. Korjausvelan purkaminen ja investoinnit ovat osa riskienhallintaa. Rakennusten kunnossapidon laiminlyönti on myös riski. Investoinnin epäonnistuminen voi toteutuessaan aiheuttaa merkittävää vahinkoa. Lisäksi riskinä on, ettei kunta pysty selviytymään taloudellisista velvoitteistaan. Lainamäärän kasvu heikentää kunnan vakavaraisuutta.

Arvio on, että menot kasvavat (energia- ja muiden merkittävät kustannusnousut sekä kuntasektorin palkkaohjelma) tuloja nopeammin. Investointipaineet ovat merkittäviä suunnitelmakaudella.

Taloudellisten riskien hallinnan tavoitteena on varmistaa, että kunnalla on mahdollisimman tehokkaasti käytettävissään riittävä rahoitus. Maksuvalmiusriski liittyy kassanhallintaan ja korkoriskit korkotason vaihteluun.

Ukrainan sota ja sen seurauksena nousseet energia- ja muut tuotantokustannukset ovat sekä nostaneet korkotasoa, että kiihdyttäneet inflaatiota merkittävästi vuodesta 2022 alkaen. Korkeiden nousu taittunee vuoden 2024 aikana, mutta korkotaso jäänee merkittävästi korkeammaksi kuin 2020- luvun alussa oli. Korkeampi korko taso lisää riskiä. Korkeiden hallinnassa lainasalkun suojausaste on keskeinen. Tämä tarkoittaa, että merkittävä osuus kunnan lainasalkusta on sidottu pitkiin korkoihin, jolloin korkotason muutoksia voidaan hallita paremmin.

Taloudellisten riskien hallinnassa keskeinen keino on talouden pitkän aikavälin suunnittelu, tehokas talouden seuranta sekä kustannuskehityksen ja investointitason pitäminen maltillisena.

Taloudelliset riskit voivat liittyä myös kunnan antamiin takauksiin. Rahoitusriskejä arvioitaessa on otettava huomioon yleisen taloudellisen tilanteen epävakaus, tulevaisuuden investointipaineet sekä kuntakonsernin kokonaistaloudellinen hallinta.

2.2.3 Toiminnalliset riskit

Toiminnallisilla riskeillä tarkoitetaan kunnan päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä. Toiminnalliset riskit liittyvät operatiiviseen johtamiseen, prosessien toimivuuteen ja jatkuvuuden hallintaan, tietoturvaan ja -suojaan, ICT-palveluihin, sopimus- ja yhteistyökumppaneiden toimintaan, projektien ja hankkeiden hallintaan, maineeseen ja imagoon, henkilöstörakenteeseen, henkilöstön osaamiseen ja saatavuuteen, avainhenkilöihin, lainsäädännön velvoitteisiin, toimielin- ja viranhaltijapäätöksiin, hankintoihin, toiminnasta aiheutuvaan vahingonkorvausvastuuseen ja väärinkäyttöksiin.

Korona vuodet ja Ukrainan sota ovat osoittaneet, että toiminnallisia riskejä voi syntyä nopeasti ja ennakoimattomasti. Tämän tyyppisillä maailmanlaajuisille riskeillä voi olla myös pitkäaikaisia ja osittain jopa strategisia vaikutuksia. Koronalla oli merkittäviä vaikutuksia kunnan toimintaan ja talouteen. Kunta selvisi kokonaisuutena hyvin tilanteesta; meillä oli erinomaisella tasolla oleva ICT-laitteisto ja -järjestelmät, joiden vuoksi mm. etäopetukseen ja etätyöhön siirtyminen sujui melko kitkattomasti ja kuntaiset pystyivät toimimaan kunnan suuntaan sähköisesti jne. Toki tämä tarkoittaa sitä, että meidän pitää kehittää edelleen toimintaamme niin, että valmiudet äkillisten riskien kohtaamisen säilyvät hyvänä.

Riskienhallinnan kannalta koronan aiheuttamat poikkeusolot ovat parantaneet kunnan valmius- ja reagoitintasoa ja mikäli tilanne uusiutuu, on kunnalla hyvät lähtökohdat järjestää toimintoja myös poikkeusoloissa. Reagoitokykymme ukrainalaisten vastaanottamisessa, toki paljon vapaaehtoisen avustamana, osoittaa kykymme toimia nopeasti uusissa odottamattomissa tilanteissa. Hygieniaan panostaminen ja turvallisuusohjeiden noudattaminen myös tulevaisuudessa ovat keino hallita henkilöstöön liittyviä riskejä.

Tietoturvaan liittyvät riskit ovat merkittäviä ja tässä yhteistyö Savon ICT-Palvelut Oy:n kanssa on tärkeässä roolissa riskienhallinnassa. Myös sisäiset arviot tietojärjestelmien osalta ovat osa riskienhallintaa. Tärkeää on myös huolehtia henkilökunnan jatkuvasta koulutuksesta ja ohjeistuksesta.

Henkilöstöriskit voivat realisoitua monella eri tavalla. Avainosaaminen on usein yhden henkilön varassa, mikä muodostaa merkittävän riskin kunnan toimintojen jatkuvuuden ja palvelujen saatavuuden kannalta. Henkilöriskeihin varaudutaan osin ulkoistamalla kriittisimpiä palveluita, kehittämällä henkilöstön osaamista, perehdyttämällä, kilpailukykyisellä palkkauksella, kehittämällä sijaisjärjestelyjä, työnkiertomahdollisuuksia parantamalla, osaamisen jakamisella, digitaalisuuden kehittämällä ja parantamalla ohjeistuksia. Avainhenkilöiden osalta pyritään myös yhtäaikaistyöskentelyyn tiedon siirron varmistamiksi.

Aggressiiviset tai uhkaavat asiakastilanteet ovat myös toiminnallisia riskejä. Näihin varaudutaan erilaisilla fyysisillä järjestelyillä, hälytysjärjestelmillä, parityöskentelyllä, poistumisreiteillä ja koulutuksilla sekä ohjeistuksella.

2.2.4 Vahinkoriskit

Vahinkoriskit ovat Lapinlahden kuntakonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä. Vahinkoriskit kohdistuvat usein vain tiettyyn kohteeseen. Vahingon mahdollisuus sekä seuraukset ovat etukäteen tiedossa, mutta vahingon todennäköisyyttä ei tiedetä mutta niitä voidaan arvioida. Vahinkoriskit kohdistuvat yleensä asiakkaiden, henkilöstön tai ympäristön turvallisuuteen tai omaisuuteen.

Vahinkoriskit voivat olla seuraavia:

- työterveys- ja työsuojeluriskejä
- henkilöriskejä
- ympäristöriskejä

- tulipalo- ja onnettomuusriskejä
- luonnonmullistuksia
- toimitilaturvallisuusriskejä.

Vahinkoriskien hallinnassa keskeisiä ovat kunnan vakuutukset, joiden on oltava riittävän kattavalla tasolla.

Poikkeukselliset luonnonolosuhteet voivat vaikuttaa kunnalliseen toimintaan monella tavalla. Esimerkiksi vesihuoltojärjestelmät ovat alttiita poikkeuksellisille luonnonolosuhteille. Riskienhallinnassa keskeistä on varautuminen mahdollisiin häiriötilanteisiin. Näiden riskienhallinnassa keskeistä on henkilöstön ammattitaidon kehittäminen ja ylläpito erilaisilla koulutuksilla ja harjoituksilla. Työterveyspalvelut järjestetään asianmukaisesti ja huolehditaan siitä, että työvälineet ja tilat ovat asianmukaiset. Työsuojeluun panostetaan.

2.2.5 Riskien ja riskienhallinnan raportointi

Kunnanhallituksen alaisen toimintojen sekä konserniyhteisöjen tulee talous- ja toimintasuunnitelman laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä ja laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

2.3 Yleinen taloudellinen kehitys ja kuntatalous vuosina 2025–2027

2.3.1 Kansainvälinen talous

IMF:n (Kansainvälinen valuuttarahasto) syksyn ennuste kertoo maailmantalouden kasvun jatkuvan vakaana, mutta hitaana. Viime vuoden synkkä riskinäköymä ei ole toteutunut, vaikka kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla on nähty levottomuutta ja geopoliittinen tilanne on kärjistynyt. Viime vuosina talouteen on kohdistunut poikkeuksellista epävarmuutta ja ennustelukuja on julkaisujen välillä muutettu paljonkin.

IMF ennustaa maailmantalouden jatkavan 3,2 prosentin kasvua vuosina 2024 ja 2025. Kasvu jatkuu arvion mukaan samaa noin kolmen prosentin vauhtia tästä tulevaisuuteen. Tämä on reilusti alle viime vuosikymmenten noin neljän prosentin keskiarvoa hitaampaa. Maailmantalous näyttää asettuneen pysyvästi hitaamman kasvun uralle.

Lyhyellä aikavälillä talousnäkyviä määrittelee IMF:n mukaan etenkin muuttuva talouspolitiikka. Inflaatio hidastuu ja lähestyy keskuspankkien hintavakaustavoitteita, minkä ansiosta rahapolitiikkaa voidaan keventää. Samalla historiallisen korkeat julkisen velan tasot pakottavat finanssipolitiikan kiristymään, jotta puskureita ja liikkumavaraa voidaan kasvattaa.

Keskipitkän aikavälin talousnäkyvien osalta IMF korostaa geopoliittisten jännitteiden, geotaloudellisen fragmentaation ja rakenneuudistusten viivästymisen talouskasvua hidastavia vaikutuksia. On selvää, että esimerkiksi Venäjän hyökkäyssodan talousvaikutukset ovat edelleen suuria. Jos Lähi-Idän monisyisen konfliktin eskaloituminen nostaisi merkittävästi öljyn hintaa, olisi se suuri negatiivinen shokki maailmantalouteen sen lisäksi, että alueen oma talous rampautuisi vuosiksi eteenpäin.

Keväällä IMF katsoi riskinäköymän tasapainottuneen, mutta nyt negatiiviset riskit ovat jälleen vahvistuneet. Rahapolitiikan aiempi kiristyminen voi välittyä talouksiin odotuksia hitaammin ja voimakkaammin. Jos rahoitusolot pysyvät tämän seurauksena odotuksia kireämpänä, voi tämä johtaa levottomuuteen rahoitusmarkkinoilla. Nousevien talouksien osalta IMF näkee, että velkaongelmat voivat kärjistyä ja Kiinan kiinteistömarkkinoiden ongelmat jäädä ratkaisematta. Geopoliittiset jännitteet näkyvät riskeissä lähinnä raaka-ainehintojen nousun ja protektionismin lisääntymisen kautta – reaalityaloudelliset riskit jätetään mielikuvituksen varaan.

Maailmantalouden kasvua kiihdyttäviä, positiivisuuntaisia riskejä IMF ei juuri korosta. Vain rakenneuudistusten yllättävä kiihtyminen ja kehittyneiden talouksien julkisten investointien kasvu noteerataan.

2.3.2 Suomen talous

Suomen talouden elpyminen taantumasta on vaivalloista. Suomen Pankin ennusteen mukaan Suomen bruttokansantuote (BKT) supistuu vielä vuonna 2024. Talous toipuu hitaasti, ja ennusteen mukaan vuonna 2025 BKT kasvaa 1,1 %. Vuonna 2026 kasvu kiihtyy 1,8 prosenttiin. Inflaation ennustetaan olevan reilun prosentin verran vuonna 2024, josta se nopeutuu lähemmäs kahta prosenttia seuraavina vuosina. Työmarkkinat ovat kärsineet heikosta suhdanteesta, mutta työttömyysaste alkaa pienentyä vuodesta 2025 alkaen. Riskit painottuvat lyhyellä aikavälillä ennustettua heikomman kasvun suuntaan.

Suhdannenäkymät kuitenkin kohenevat, ja taloudellinen epävarmuus hävenee vähitellen. Samalla rahoitusmarkkinoilla odotetaan korkotason laskevan asteittain. Työllisyyden koheneminen ja ansioiden nousu vahvistavat ensi vuonna ostovoimaa. Myös maltillinen inflaatio tukee ostovoiman toipumisen edellytyksiä. Lisäksi vientimarkkinoiden kasvu vahvistuu. Nämä tekijät tukevat Suomen talouden toipumista ja kasvun vahvistumista lähivuosina.

Inflaatio on hidastunut laaja-alaisesti ja Suomen Pankin inflaatioennuste vuodelle 2024 on 1,1 prosenttia. Ennusteen mukaan vuoden 2025 inflaatio kiihtyy 1,8 prosenttiin, josta se hidastuu 1,6 prosenttiin vuonna 2026.

Heikon suhdanteen vaikutus näkyy myös työmarkkinoilla. Työttömyysaste on noussut, ja työllisyys on supistunut. Työttömyysaste kohoaa 8,3 prosenttiin vuonna 2024, mutta vuonna 2025 työttömien määrä kääntyy hienoiseen laskuun talouden elyessä, ja työttömyysaste alkaa pienentyä.

Teollisuudessa ja viennissä on nähtävissä orastava käänne, mutta sen jatkuminen ei ole selvää. Geopoliittiset riskit, ml. aseelliset konfliktit, ovat edelleen ajankohtaisia. Kotimaassa on epävarmaa, kuinka pitkään kuluttajien varovaisuus jatkuu, ja milloin rakennusala alkaa viimein toipua. Myös positiiviset yllätykset ovat kuitenkin mahdollisia. Talouden elpyminen voi olla ennustettua nopeampaa, jos yritysten ja kotitalouksien luottamus paranee, mikä lisäisi yksityistä kulutusta ja asuntoinvestointeja.

2.3.3 Kuntatalous

Kuntien ja kuntayhtymien talouden tila oli viime vuonna poikkeuksellisen vahva sote-uudistukseen liittyneiden poikkeuksellisten ja kertaluonteisten tuloerien vuoksi. Samanaikaisesti kuntien sivistystoimen kustannukset kasvoivat kuitenkin nopeasti, minkä vuoksi kuntien taloudelliset tunnusluvut ovat alkaneet heikentyä nopeasti vuonna 2024. Syksyn Talousbarometrissä vastausten mukaan kunnan tämänhetkinen talouden tila oli tyypillisesti huono tai melko huono. Vastausten keskiarvo oli 2,9, kun se viime syksynä oli vielä 3,3 (asteikolla 1–6). Peräti 80 kuntaa (noin 40 %) kokee kuntansa talouden tilan olevan tällä hetkellä huono tai erittäin huono, kun vain 22 kuntaa (noin 10 % vastanneista) pitää talouden tilaa tällä hetkellä hyvänä tai erittäin hyvänä.

Kuntakokoryhmittäin tarkastellen tämänhetkinen taloustilanne koetaan heikoimmaksi isoissa, yli 100 000 asukkaan kaupungeissa. Kyseisessä kuntakokoryhmässä vastausten keskiarvo oli vain 2,1 (huono), kun pienimmissä kuntakokoryhmissä vastausten keskiarvo nousi 3,0:een eli melko huonoon. Talousbarometrin mukaan kuntien tilanteet vaihtelevat voimakkaasti myös alueittain. Maakunnista heikoimmat tämänhetkiset tunnelmat löytyvät Kymenlaaksosta (keskiarvo 2,0), kun taas talouden tila on aivan erinäköinen Lapissa ja Pohjanmaalla (keskiarvo 3,5).

Talousbarometrin mukaan yli puolet kunnista arvioi, että kunnan talouden tilanne heikkenee vuoden 2025 aikana edelleen. Neljä viidestä vastaajasta arvioi, että kunnan talouden tila on 12 kuukauden kuluttua melko huono, huono tai erittäin huono. Kuntien talousnäkökulma on siis hyvin pessimistinen.

Talousnäkökulmien heikkous näkyy huomattavina veronkorotus- ja sopeutuspainoina. Noin 90 prosentissa kuntakentässä on tarvetta kohtalaisille tai huomattavilla sopeutustoimilla ja joka toisessa kunnassa painetta kohdistuu myös veroprosenttien nostoon. Sopeutuspainoina on kaikenkokoisissa kunnissa ja eripuolilla Suomea. Tilanteen vakavuutta korostaa se, että veronkorotuspaine realisoituu noin neljäsosalla kuntia yli 0,50 prosenttiyksikön suuruisena.

Veronkorotuspaineita selittää moni asia. Talouden suhdanteet vaimentavat verotulojen kehitystä, kuntien tuloihin kohdistuu ensi vuonna useita leikkauksia valtion sopeutustoimina, kuntien tehtävät laajenevat ja kustannusten nousu hiipii kuntien kustannuspohjaan viiveellä. Myös investointitarpeet ovat pysyneet kunnissa korkealla. Kuntien tulisi saada kustannusten kasvu kuriin, sillä tilanne ei ole pitkällä aikavälillä kestävä.

2.4 Lapinlahden kunnan vuoden 2025 talousarvion yleiset perusteet ja tulolaskelma

Kunnan talouden liikkumavara on kapea koska kuntaa rasittaa edelleen viimeisten sote-vuosien kustannusten kasvu ja sitä seurannut negatiivinen valtionosuuksien kehitys. Hyvinvointialueelta saatavat sote-kiinteistöjen vuokratulot kasvattavat kunnan toimintatuloja varmuudella vuoden 2025 loppuun asti ja vahvistavat täten tulopohjaa, mutta vuokrasopimusten jatkosta vuodelta 2026 ei ole varmuutta.

Koulukeskukseen kohdistuneet viime vuosien investoinnit ovat kasvattaneet poistojen määrää. Poistojen kasvu sekä yleinen kustannustason nousu, keskimääräistä korkeammat palkankorotukset ja koettu korkojen nousu tuovat paineita menojen kasvuun tulevinakin vuosina. Menojen kasvua ei pystytty kompensoimaan tuloja kasvattamalla ilman että veroja jouduttiin korottamaan vuonna 2024. Valtuusto hyväksyi 11.11.2024 taloudentasapainottamisohjelman ja sen vaikutukset näkyvät jo vuoden 2025 talousarviossa kohentuvana tuloksena, mutta erityisesti vuosina 2026 ja 2027, jolloin tuloksen odotetaan kääntyvän ylijäämäiseksi. Talouden tasapainottaminen edellyttää vuodelta 2025 ja suunnitteluvuosilta 2026–2027 tiukkaa investointilinjaa.

Vuoden 2023 tilinpäätöksen jälkeen taseessa on ylijäämää 0,51 miljoonaa euroa. Viimeisimmän ennusteen mukaan vuoden 2024 tilinpäätös on noin 0,44 milj. euroa alijäämäinen alkuperäisen talousarvion 1,3 milj. euron sijaan.

Kunnanhallitus hyväksyi kokouksessaan 2.9.2024 talousarvion valmistelun pohjaksi raamin, jonka tulos oli alijäämäinen lähes 0,7 miljoonaa euroa. Raamin valmistelussa toimintakuluissa huomioitiin palkankorotukset henkilöstökuluissa 3,0 %, sekä muut pienemmät tiedossa olevat kustannusten muutokset. Muutoin raamin valmistelussa huomioitiin kuluvan vuoden talousarvio ja valmisteluhetken tilinpäätösennuste.

Lapinlahden kunnan työttömyysaste oli syyskuussa 8,7 %, kun vastaavana aikana viime vuonna (9/2023) työttömyysaste oli 9,2 %. Pohjois-Savon työttömyysaste oli syyskuussa 10,2 %. Syyskuussa pitkäaikaistyöttömiä oli 115. Lapinlahdella oli Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan vuonna 2022 yhteensä 2763 työpaikkaa. Työpaikkojen omavaraisuusaste oli 77,3 %.

Vuoden 2024 aikana Lapinlahden kunnan väkiluku on vähentynyt syyskuun ennakkotietojen mukaan 89 henkilöä. Ennakkoväkiluku 30.9.2024 on 8 886 henkilöä.

Koko maakunnan väkiluku kasvoi 472 asukkaalla tammi-syyskuussa. Vuonna 2023 väkiluku kasvoi tammi-syyskuussa 482 henkilöllä. Maakunta sai muuttovoittoa muualta Suomesta 42 henkeä (vuosi sitten voitto 66 henkeä). Ulkomailta Pohjois-Savo sai muuttovoittoa 1450 henkilön verran. Kuopion seutu on ainoa väestöään lisäävä seutu.

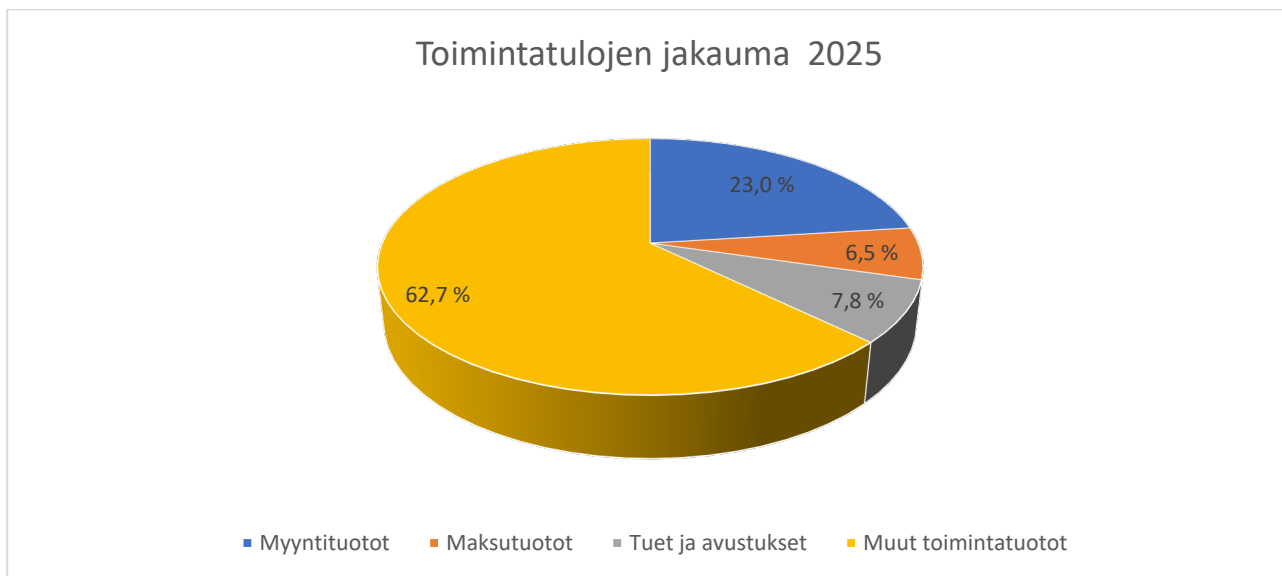
Osastojen tuli valmistella vuoden 2024 talousarvioesitykset 9.11.2024 mennessä. Esitykset perustuivat kunnanhallituksen lautakunnille asettamaan raamiin. Raamin ylitti hallintopalvelut 34 000 eurolla ja sivistyspalvelut 30 000 eurolla. Tekniset palvelut alitti raamin 11 000 eurolla ja hyvinvointipalvelut 53 000 eurolla. Hallintopalvelujen raamin ylitys johtuu varautumisesta Kuopion työllisyysalueen kustannuksiin. Hyvinvointipalvelut erkaantuvat sivistyspalveluista, joten tulosalueiden budjettien erot raamiin verrattuna johtuvat talousarviotyön aikana täsmentyneestä tehtävän- ja kustannusten jaosta hyvinvointi- ja sivistyspalvelujen välillä, ollen kuitenkin nettomääräisesti raamin sisällä.

Vuoden 2025 talousarvio on alijäämäinen noin 136 000 euroa. Toimintamenot kasvavat 3,5 % eli 1 miljoonaa euroa ja toimintatulot pysyvät lähes vuoden 2024 tasolla. Toimintakatteessa on kasvua 3,5 %. Suunnitelmakaudet 2026 ja 2027 ovat ylijäämäisiä 461 000 euroa ja 197 000 euroa.

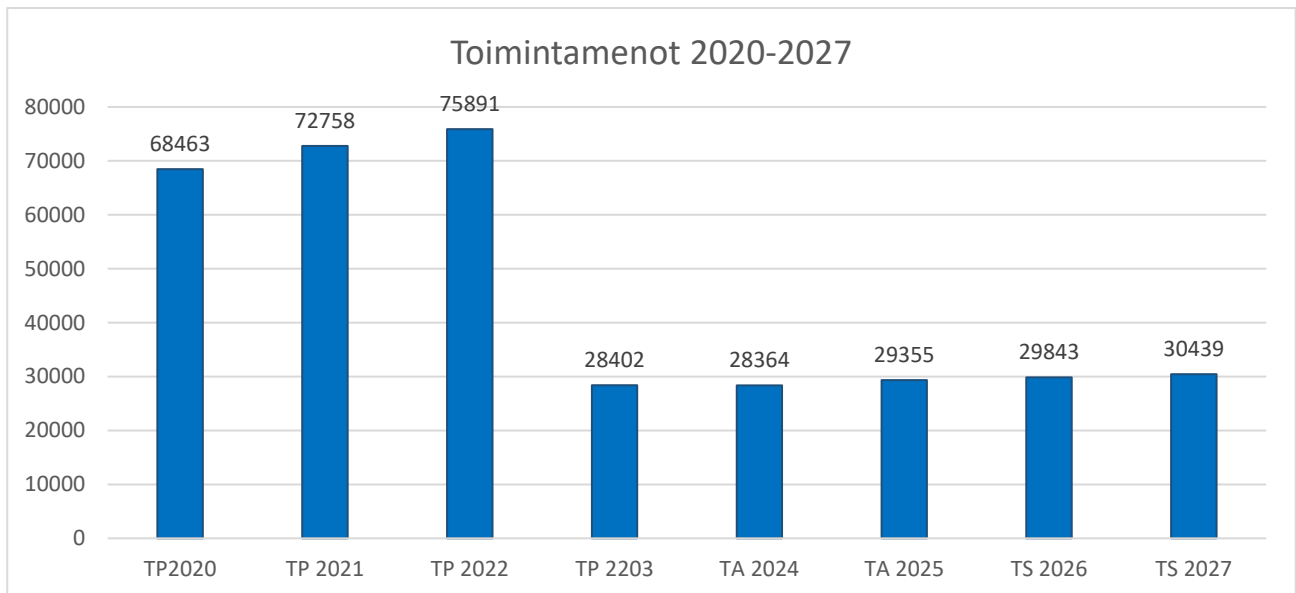
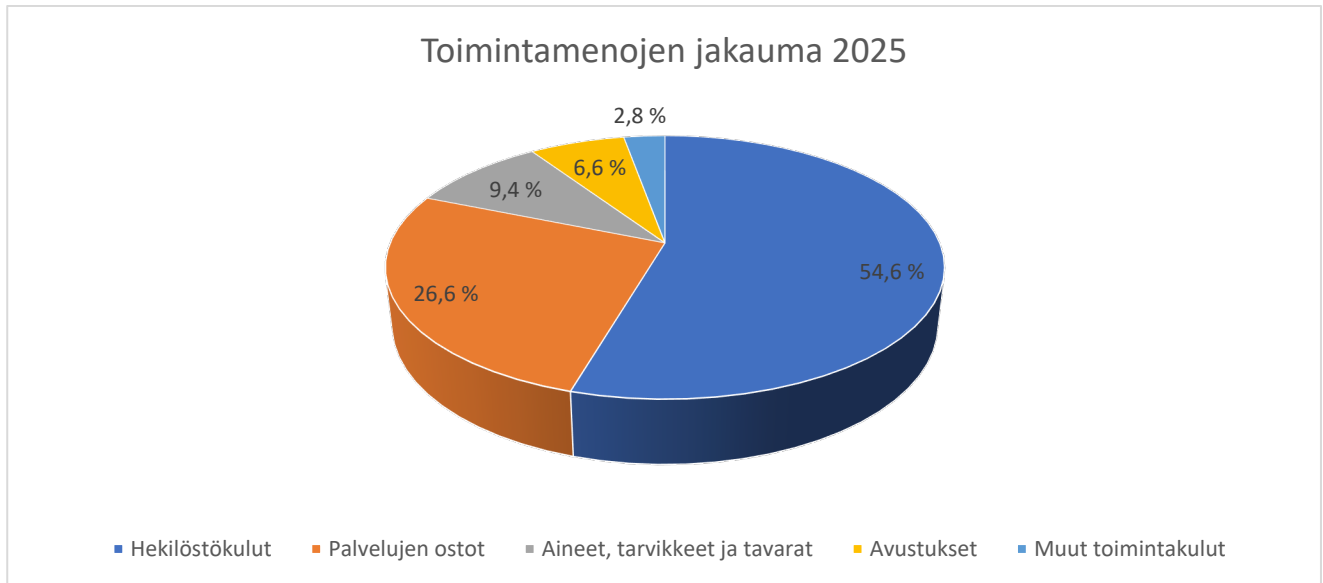
Tulot, menot ja toimintakate

Tuloslaskelman mukaiset ulkoiset toimintatulot ovat 5,9 miljoonaa euroa, joka on lähes sama kuin vuoden 2024 alkuperäisessä talousarviossa. Toimintatuloista myyntitulot ovat 23,0 %, maksutuotot 6,5 %, tuet ja avustukset 7,8 % ja muut toimintatuotot 62,7 %. Muut toimintatulot ovat pääosin vuokratuloja sote-kiinteistöistä. Teknisen osaston osuus toimintatuotoista on suurin eli 72,2 % (4,3 miljoonaa euroa), seuraavaksi eniten toimintatuloja on sivistysosastolla 21,4 % (1,3 miljoonaa euroa).

Verotulojen osuus kunnan kokonaistuloista on 63,0 %, valtionosuuksien osuus on 18,3 % ja muut toimintatulot 11,7 %. Muiden tuloryhmien osuudet ovat pienempiä.

Tuloslaskelman mukaiset ulkoiset toimintamenot ovat 29,4 miljoonaa euroa. Kulut kasvavat noin 3,5 % (1,0 miljoonaa euroa) vuoden 2024 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Henkilöstökuluissa on huomioitu palkkojen korotukset 3,5 % ja muutokset sivukuluissa. Henkilöstökulujen osuus on 54,6 %, palvelujen osuus 26,6 %, aineiden, tavaroiden ja tarvikkeiden osuus 9,4 %, avustusten osuus 6,6 % ja muiden toimintakulujen osuus 2,8 %. Sivistysosaston osuus toimintamenoista on suurin eli 58,2 % (17,0 miljoonaa euroa). Toiseksi suurin on tekninen osasto eli 20,7 % (6,1 miljoonaa euroa). Henkilöstömenojen osuus kaikista menoista on vähentynyt vuoden 2024 talousarvioon nähden 3,9 %.

Palkkausmäärärahat on budjetoitu kaikille vakinaisessa palvelussuhteessa oleville. Vakinaisen henkilöstön määrä on noin 280 henkilöä. Sijaisia ja määräaikaista työntekijöitä varten ovat erilliset määrärahat. Henkilöstön ja muiden resurssien yksityiskohtaiset esitykset sisältyvät kunkin osaston talousarvioesitykseen ja ovat hyväksytyt taloudentasapainotusohjelman mukaiset.

Palkkausmäärärahat on laskettu syyskuun 2024 palkkojen perusteella, joihin on lisätty 3,0 % korotusvara. Muina palkan sivukuluina on laskettu 20,7 %. Lisäksi KEVA-tasausmaksua on 0,42 milj. euroa. Kokous- ja vuosipalkkioihin on varattu 143 600 euroa.

Verotulot

Lapinlahden valtuuston vahvistamat vuoden 2025 veroprocentit ovat seuraavat:

tulovero	9,40 %
yleinen kiinteistövero	1,24 %
maapohjan kiinteistövero	1,30 %
vakituisten asuinrakennusten kiinteistövero	0,60 %
muiden asuinrakennusten kiinteistövero	1,23 %
voimalaitoksen kiinteistövero	3,10 %
rakentamattoman rakennuspaikan vero	2,00 %
yleishyödyllisen yhteisön kiinteistövero	ei määritelty

Verotulojen kertymäärä arvioidaan perustuen Kuntaliiton syyskuussa julkaisemaan kuntakohtaiseen veroennustekehikkoon. Tuloveroa arvioidaan kertyvän 15,4 miljoonaa euroa, joka on noin 0,4 miljoonaa euroa eli enemmän kuin vuoden 2024 tilinpäätösennusteessa. Efektiiivinen veroaste on 6,99 % vuonna 2025.

Yhteisöveroa arvioidaan kertyvän 1,6 miljoonaa euroa, mikä on noin 0,1 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2024 tilinpäätösennusteessa. Kiinteistöveron tuotoksi arvioidaan noin 2,8 miljoonaa euroa.

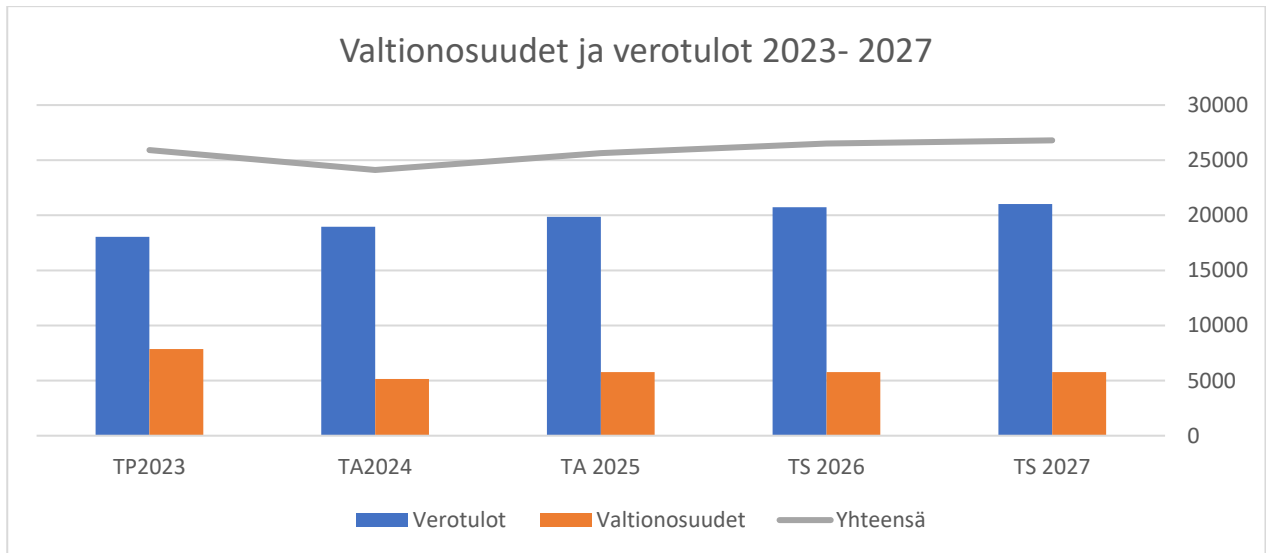
Vuoden 2025 talousarvioon on arvioitu verotulokertymät seuraavasti:

	TP 2023	TAE 2024	TA 2025	Muutos %	TS2026	TS2027
Tulovero	14 000 000	15 123 000	15 422 000	2 %	16 305 000	16 554 000
Yhteisövero	1 738 000	1 503 000	1 596 000	6 %	1 596 000	1 629 000
Kiinteistövero	2 309 000	2 835 000	2 837 000		2 837 000	2 837 000
Yhteensä	18 047 000	19 461 000	19 855 000	2 %	20 738 000	21 020 000

Valtionosuudet

Valtionosuuden kokonaismääräksi arvioidaan 5,8 miljoonaa euroa, mikä on 0,7 miljoonaa euroa (+ 18,4 %) enemmän kuin kuluvan vuoden tilinpäätösennuste. Positiivinen muutos johtuu työllisyyspalveluiden siirtymisestä kuntien hoidettavaksi vuoden 2025 alusta. Verotuloihin perustuva taseus on 5 055 521 euroa, peruspalvelujen valtionosuus ilman tasausta - 1 565 707 euroa, TE-uudistuksen rahoitus 1 308 678 ja veromenetyksen kompensatio 1 217 471 euroa. Valtionosuudet on budjetoitu VM:n ennakkolaskelman mukaisesti.

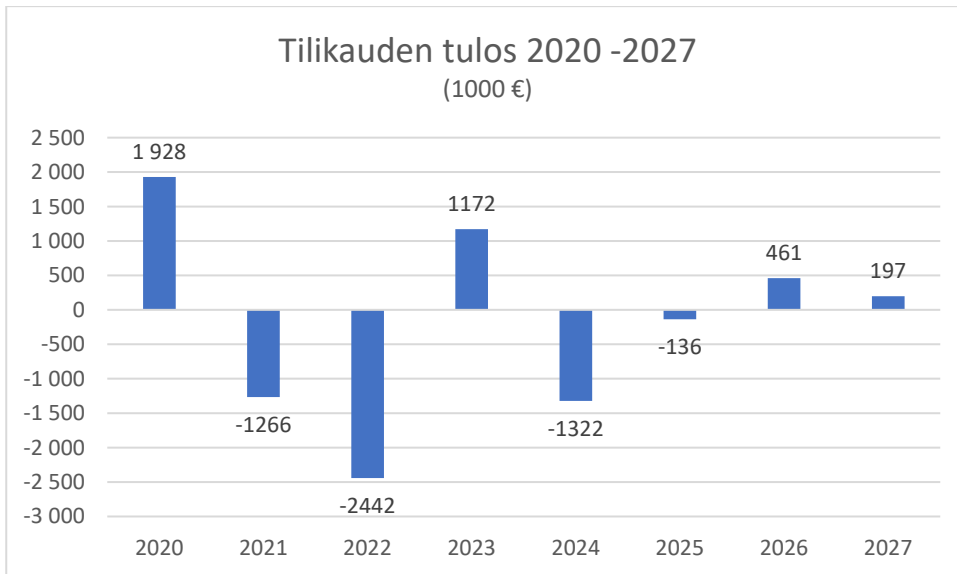
Tilikauden tulos

Toimintakate on toimintatulojen ja -menojen erotus, joka osoittaa minkä verran jää katettavaa verotuloilla ja valtionosuuksilla toiminnan kuluista. Vuoden 2024 talousarvion toimintakate oli -22,6 milj. euroa ja vuoden 2025 talousarviossa toimintakate on -23,4 miljoonaa euroa. Toimintakate heikkenee 3,5 %.

Rahoitustuotot ovat 1 717 000 euroa ja rahoituskulut 920 000 euroa. Korkotuotot ovat arvion mukaan 567 000 euroa. Korkotuottoihin sisältyy pääomalainan korkotuotto Lapinlahden Vesi Oy:ltä (544 173 euroa) ja Viitostien Ykköstilat Oy:ltä. Muut rahoitustuotot ovat arvion mukaan 1,150 miljoonaa euroa. Muut rahoitustuotot koostuvat osingoista ja muista tuotoista. Pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten lainojen korkokuluiksi arvioidaan 900 000 euroa ja muut rahoituskulut ovat 20 000 euroa.

Vuosikate ilmoittaa kuinka paljon tulorahoituksesta jää juoksevan toiminnan kulujen jälkeen käytettäväksi investointeihin. Vuoden 2025 talousarvion vuosikate on 2,97 miljoonaa euroa. Vuosikate kattaa poistot 95,6 prosenttisesti, sillä poistot ovat 3 109 000 euroa.

Tilikauden tulos poistojen jälkeen muodostuu 136 254 euroa alijäämäiseksi. Tasapainottamissuunnitelma ja henkilöstövähennykset vaikuttavat kuitenkin taloutta tervehdyttävästi niin, että vuosi 2026 on ylijäämäinen noin 461 000 euroa ja vuosi 2027 on ylijäämäinen noin 197 000 euroa. Taloussuunnitelma on siis kuntalain mukaisesti tasapainossa tai ylijäämäinen.

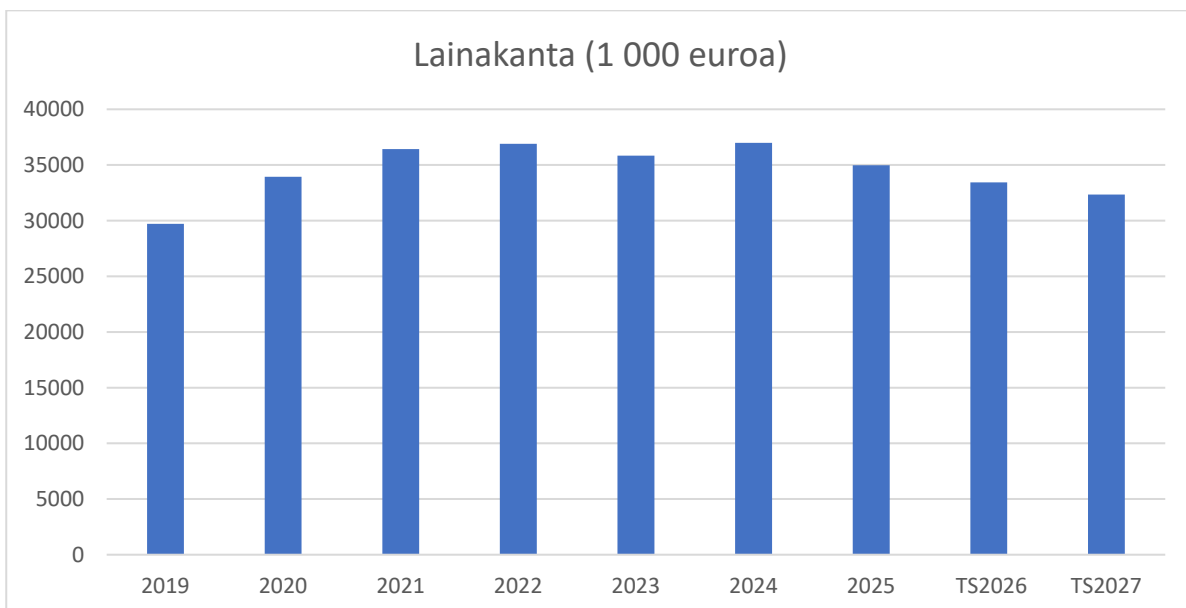
Investointiosa

Talousarvioehdotuksessa investointien kokonaismääräksi on esitetty 1,3 miljoonaa euroa. Talousarviovuoden 2025 suurin yksittäinen kohde on Peltoniemen alueen katujen saneeraus. Esityksen mukaan kohteeseen on varattu 430 000 euroa.

Suunnitelmavuoden 2026 nettoinvestoinnit ovat 1,8 miljoonaa euroa ja vuoden 2027 2,1 miljoonaa euroa. Investointiosassa esitellään investointihankkeet sitovuustasolla ja hankkeittain.

Rahoitusosa

Kunnan pitkäaikaisten lainojen määrä talousarviovuoden 2025 alussa on noin 35,0 miljoonaa euroa (3930 eur/as). Talousarviovuoden 2025 päättyessä lainamäärä olisi noin 33,5 miljoonaa euroa (3 756 eur/as). Rahoituslaskelma perusteluineen on esitetty luvussa 6. Kunnan lainamäärä kääntyy suunnitelmakaudella laskuun.

2.5 Konserniohjaus talousarviossa

Lapinlahden kuntakonserniin kuuluu kuusi tytäryhtiötä. Lapinlahden Kaskihovi Oy (100 % kunnan omistusosuus), Lapinlahden Vesi Oy (100 %), Viitostien Ykköstilat Oy (100 %), Asunto Oy Lapinlahden Koivukuja (61,60 %), Kiinteistö Oy Lapinlahden Virastokeskus (61,38 %) ja Kiinteistö Oy Varpakulma (55,8 %). Konserniohje on hyväksytty valtuustossa.

Kuntalain 14 § mukaan valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Tavoitteilla ohjataan konsernijohtoa, kuntaa eri yhteisöissä edustavia henkilöitä sekä tytäryhteisöjä. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus.

Kunta asettaa Lapinlahden Kaskihovi Oy:lle, Lapinlahden Vesi Oy:lle ja Viitostien Ykköstilat Oy:lle seuraavat tavoitteet talousarviovuodelle:

Lapinlahden Kaskihovi Oy

1. Yhtiön on huolehdittava riittävästä vuokra-asuntotarjonnasta koko Lapinlahden kunnan alueella.
2. Asuntojen vuokrausaste on tavoitteena säilyttää lähellä 100 % tasoa. Talouden ja rakennuskannan peruskorjausohjelman yhteensovittaminen.
3. Yhtiö noudattaa vähintään omakustannusperiaatteen mukaista maksu- ja taksapolitiikkaa.

Viitostien Ykköstilat Oy

1. Yhtiön tulee osaltaan edistää kuntastrategiassa linjattujen elinkeinopoliittisten tavoitteiden toteutumista.
2. Yhtiön tulee edelleen panostaa siihen, että yhtiön omistamien yritystilojen vuokrausaste nousee.
3. Yhtiö noudattaa vähintään omakustannusperiaatteen mukaista maksu- ja taksapolitiikkaa.

Lapinlahden Vesi Oy

1. Turvataan puhtaan ja hyvälaatuisen talousveden saanti ja jakelu sekä jäte- ja sadevesien johtaminen ja jätevesien puhdistaminen voimassa olevien lupaehtojen mukaisesti.
2. Vesi- ja viemäriverkoston saneerausohjelman jatkaminen.
3. Palvelut ovat kustannustehokkaita.
4. Yhtiö noudattaa vähintään omakustannusperiaatteen mukaista maksu- ja taksapolitiikkaa.

Lisäksi hyväksyttyyn talouden tasapainotussuunnitelmaan on kirjattu, että kunnan tytäryhtiörakenne selvitetään ja tehdään tarvittavat muutokset sekä rakenteessa että palvelujen tuottamisessa. Rakenteellisia muutoksia on muun muassa hyvinvointialueelle vuokrattavien tilojen yhtiöittäminen joko uudeksi yhtiökseen tai siirtäminen johonkin jo olemassa olevaan yhtiöön. Palvelujen tuottamisessa tulee huomioida yksityisen sektorin tarjoamat ratkaisut niin vesilaitokselle kuin muillekin tytäryhtiöille osatehtävien ratkaisujen tarjoamisessa.

2.6 Talouden tasapainottaminen

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, kunnan tulee toimintasuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä katetaan. Kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien (Kuntalaki 110 § 3 mom.).

Lapinlahden kunnan taseessa oli vuoden 2022 lopulla alijäämää 0,67 miljoonaa euroa, joka kuitenkin saatiin katettua vuoden 2023 ylijäämäisellä tilinpäätöksellä. Kunnanhallitus päätti 18.9.2023 § 192 talouden tasapainottamistyön käynnistämisestä. Lakisääteisten palvelujen tuottamisen lisäksi vuoden 2024 tärkein tehtävä oli kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti tehdä ja toimeenpanna talouden tasapainotussuunnitelma. Valtuusto hyväksyi talouden tasapainottamissuunnitelman 11.11.2024 § 37 vuosille 2024–2026 ja se pitää sisällään mm. kaikkien osastojen palveluverkko- ja organisaatioselvityksen, kiinteistöstrategian päivityksen, kunnan tytäryhtiörakenteen selvittämisen, tulopohjan laajentamisen ja verotulojen tarkistukset. Talouden tasapainottamissuunnitelman toimenpiteitä on toteutettu osin jo vuonna 2024. Ohjelma pitää sisällään 2,1 milj. euron tulonlisäykset ja 1,8 milj. euron menonleikkaukset. Kunnan henkilöstö vähenee suunnitelmassa 28 htv, joka on lähes 10 % henkilöstöstä.

Tasapainotussuunnitelma laadittiin luottamushenkilöistä, kunnanjohtajasta ja osastojen johtajista, henkilöstön edustajasta ja tarvittaessa kutsuttavista asiantuntijoista koostuvan tasapainottamishausryhmän toimesta työnantajan ja henkilöstön välisessä yhteistoiminnassa. Vuoden 2025 tärkein tehtävä on toimeenpanna ja noudattaa valtuuston päätöksen mukaista talouden tasapainottamissuunnitelmaa.

2.7 Talousarvion hyväksyminen ja sitovuustaso

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnittelukausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Talousarviovuoden aikana nettomenojen tai -tulojen mahdollisesti ylittyessä tai alittuessa on valtuustolle esitettävälle määrärahamuutokselle esitettävä kate jo valtuustokäsittelyyn.

- Käyttötalouden osalta meno- ja tuloarviot ovat sitovia valtuustoon nähden toimitelimittein nettomääräisinä
- Tuloslaskelmaosan osalta valtuustoon nähden sitovia eriä ovat:
  - Verotulot,
  - Valtionosuudet,
  - Rahoituserät, ja
  - Satunnaiset erät.

- Investointiosa on sitova valtuustoon nähden hankeryhmittäin nettomääräisenä
- Rahoitusosan osalta valtuustoon nähden sitovia eriä ovat:
  - Antolainasaamisten muutokset nettomääräisenä
  - Pitkäaikaisten lainojen muutokset nettomääräisenä, ja
  - Lyhytaikaisten lainojen muutokset nettomääräisenä.

Kunnanhallitus ja lautakunnat hyväksyvät talousarvioon perustuvat toimitelimensä käyttösuunnitelmat tilikartan tulosaluetasolla, sekä päättävät talousarvioon varattujen määrärahojen käyttämisestä hallintosäännön mukaisesti.

Lautakunnat päättävät toimitelimensä määrärahojen siirrosta tulosyksiköiden välillä ja tulosalueen tulosvastuullinen viranhaltija kustannuspaikkojen välillä.

Tulosalueen tulosvastuulliset viranhaltijat hyväksyvät käyttösuunnitelmat tulosyksikötasolla ja päättävät määrärahojen käytöstä hallintosäännön mukaisesti.

3 Käyttötalous palvelualoittain

3.1 Hallintopalvelut

3.1.1 Tuloarvio ja määrärahat

1 000 €	TP2023	TA2024	TA2025	TS2026	TS2027
Toimintatulot	666	300	60	50	50
Toimintamenot	-4 325	-4 304	-4 712	-4 760	-4 854
Toimintakate	-3 659	-4 004	-4 652	-4 710	-4 804
Suunnitelmapoistot	-165	-105	-59	0	0
Tilikauden tulos (ulkoiset)	-3 824	-4 109	-4 711	-4 710	-4 804

	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2024
Vakinaiset koko henkilöstö	10	6,5	5,5	5,5
Määräaikaiset (sis. työllistetyt)	17	3	0	0
Yhteensä	27	9,5	5,5	5,5

3.1.2 Toimintasuunnitelma

Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta huolehtii kuntavaalien, aluevaalien, eduskuntavaalien, presidentinvaalin, europarlamenttivaalien sekä mahdollisten kansanäänestysten toteuttamisesta kuntatasolla.

Vuonna 2025 pidetään yhtä aikaa kunta- ja aluevaalit. Vaalit pidetään huhtikuussa. Vaalit toteutetaan täsmällisesti vaalikohtaisten ohjeiden mukaisesti. Äänioikeustietojärjestelmää käytetään kaikilla äänestysalueilla vaalipäivänä. Vaalien toteuttamisesta vastaa hallintojohtaja, asianhallintasihteeri sekä palvelusihteeri. Lisäksi palkataan tilapäistä työvoimaa ennakoäänestyspisteisiin ja muihin valmistelutehtäviin.

Vuonna 2026 ei ole vaaleja ja vuonna 2027 järjestään eduskuntavaalit.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta valmistelee kuntalain 121 §:n mukaan valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvio, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnossa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunta arvioi, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä huolehtii kunnan ja sen tytär yhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, arvioi tarkastuslautakunta myös talouden tasapainotuksen toteutumista. Lisäksi tarkastuslautakunta valmistelee kunnanhallitukselle esityksen tehtäviään koskeviksi hallinnon säännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin tavoitteena on tukea valtuuston päätöksentekoa tuottamalla tietoa kunnan taloudesta ja toiminnasta. Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointihavaintojen

perusteella laaditun arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunnalle on vuodessa noin 10 kokousta. Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtäviä hoitaa asianhallintasihteerin. Tilintarkastaja osallistuu kokouksiin mahdollisuuksien mukaan. Tarkastuslautakunta laatii painopistealueet valtuustokaudelle ja tarkentaa niitä vuosittain työohjelmaksi.

Tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi säännöllisesti.

Tilintarkastuspalveluiden hankintasopimus on voimassa Itä-Suomen tilintarkastus Oy:n kanssa tilikauteen 2024 saakka. Tilintarkastuspalvelut kilpailutetaan vuonna 2025

Kunnanhallitus

Yleishallinnossa hoidetaan keskitetysti talous- ja palkkahallinto, henkilöstöhallinto, ICT- ja tietohallinto, asiakirjahallinto ja viestintä sekä sisäisen valvonta ja riskien hallinta.

Hallinnossa huolehditaan siitä, että kunnan strategisia tavoitteita toteutetaan yleishallinnossa. Se asettaa myös itsellensä strategiset tavoitteet sekä valvoo, että lautakunnat toteuttavat strategisia tavoitteita omalta osaltansa.

Vuoden 2025 aikana hallinnossa toteutetaan ja pannaan täytäntöön talouden sopeuttamisohjelmaa. Tärkeänä osana sopeuttamista on talouden hallinnan edelleen kehittäminen. Vuonna 2025 otetaan käyttöön uusi organisaatio- ja talousarviorakenne. Talouden hallintaan johdetaan tarkalla talouden seurannalla, jossa työvälineenä ovat Kuntamaisema sekä Efinan ja Accunan raportointi. Vuoden aikana tehdään myös hallinto-osaston valmiussuunnitelman päivittäminen.

ICT-palveluita kehitetään yhdessä Savon ICT-palveluita kanssa ja kiinnitetään erityistä huomiota turvallisuuden parantamiseen.

Henkilöstön hyvinvointia vahvistetaan vuonna jatkamalla mielenhyvinvoinnin ABC- mallin jalkauttamista. Esihenkilöillä on henkilöstön hyvinvoinnin kehittämisessä tukena sähköinen kehityskeskustelu. Aino Health-Manageria hyödynnetään aktiivisessa välittämisessä. Työhyvinvointikyselyn toteutetaan myös vuonna 2025 Kevan työkalulla sekä kokeillaan heidän uutta työkaluaan Pulssia sekä markkinoidaan Kevan Kestävä ura sovellusta oman työkyvyn ja työuratoimijuuden vahvistaminen.

Asumispalvelut Lapinlahdella tuottaa kuntakonserniin kuuluva Lapinlahden Kaskihovi Oy yhtiöllä on kaikkiaan noin 410 vuokra-asuntoa. Lisäksi yhtiö hoitaa kunnan omistuksessa olevien asuntojen vuokrasopimukset ja laskutukset, joita on 25 kohdetta. Asuntotoimi seuraa yleisiä asuntomarkkinoita, tekee yhteistyötä niin rakennusliikkeiden ja muiden rakennusten kuin myös muiden läheisten sidosryhmien kanssa mukaan lukien lähikuntien asuntotoimijat.

Yhtiön toimitusjohtaja ja isännöitsijä ovat sivutoimisia kunnan asuntoviranomaisia. Vuosittain yhtiölle jätetään keskimäärin 280 vuokra-asuntohakemusta. Asuntojen vuokrasaste on ollut viime vuosina lähes 100 % (pois lukien remontin tai korjauksen vuoksi tyhjillään olevat asunnot). Osa vanhasta vuokra-asuntokannasta poistuu käytöstä ja uuden rakentamista ei nyt ole suunnitteilla, mutta valmiudet käynnistää suunnittelu ja rakentaminen nopeasti ovat olemassa.

Asuntotoimessa huolehditaan riittävästä vuokra asuntotarjonnan kunnan kaikissa taajamissa. Asuntokanta pyritään pitämään hyvässä ja ajan mukaisessa kunnossa tarpeettomien kiinteistöjen myynnistä tai purkamisesta huolehditaan.

Kunnan tukeman joukkoliikenteen tarkoituksena on tarjota kuntalaisille mahdollisuus edulliseen asiointiliikenteen kunnan sisällä ja työmatkaliikenteeseen Pohjois-Savon alueella.

Kunnan sisäinen joukkoliikenne järjestetään kustannustehokkaasti kaikilta kyliltä joko Varpaisjärven tai Lapinlahden taajamiin ja tarvittaessa myös Varpaisjärven ja Lapinlahden välillä. Kunta vaikuttaa myös työssäkäyntialueensa joukkoliikenteen kehittämiseen niin että julkisten liikennevälineiden käyttö lisääntyisi työpaikkaliikenteessä.

Elinkeinopalvelut

Lapinlahden kunta toteuttaa elinkeinopolitiikkaa kunnanjohtajan johdolla ja noudattaa kuntastrategian elinkeinopoliittisia tavoitteita. Lisäksi vuonna 2025 laaditaan kuntaan elinvoimastrategia.

Elinkeinopalveluita kehitetään vuonna 2025 siirtämällä kunnan työllisyyskoordinaattorin työpanosta osana TE2024 uudistusta enemmän kunnan elinkeinotyöhön kunnanjohtajan työpariksi. Elinvoiman parantaminen on otettu selkeäksi tavoitteeksi, ja kunta on ilmaissut kiinnostuksensa myös alueelliseen elinvoiman kehittämiseen sekä Ylä-Savon kuntien että MAL-sopimuskuntien kesken. Alueellinen kehittäminen voi tapahtua esimerkiksi hankerahoituksen kautta.

Suurin muutos elinkeinopalveluissa on työllisyyspalvelujen siirtyminen kuntien vastuulle TE2024 uudistuksessa. Lapinlahti kuuluu Kuopion työllisyysalueeseen, joka tuottaa sopimukseen perustuen Lapinlahden työllisyyspalvelut. Uudistuksella pyritään elinvoiman ja työllisyyspalveluiden tehokkaaseen yhdistämiseen ja tätä kautta tehostamaan toimintaa myös elinkeinoelämän suuntaan. Muutoksella pyritään vaikuttamaan positiivisesti kunnan työikäisen väestön määrään, elinkeinopohjan kehittämiseen ja koko kunnan elinvoimaan.

Osana työllisyyspalvelujen uudistusta kuntien velvoitetyöllistäminen poistuu. Samalla myös tukityöllistämisen kannusteet poistuvat, joten kunta luopuu vuonna 2025 omasta tukityöllistamisestään sekä nuorten työpajatoiminnasta. Nuorten työpajatoiminta kuitenkin jatkuu Lapinlahdella yhdistysmuotoisena Verso ry:n toimesta. Lisäksi kunnan elinkeinopalvelujen vastuulle jää työvoiman ulkopuolella olevien kotouttamisen vastuu, jossa myös tehdään sopimuksellista yhteistyötä Kuopion kaupungin kanssa. Elinkeinopalvelujen tavoitteena on elinkeinojen kehittämisen lisäksi vähentää työttömyyttä.

Kunta tarjoaa edelleen myös nuorille kesätyömahdollisuuksia. Kesätyötä kehitetään niiden eurojen mukaisesti, joita valtuusto antaa tämän tehtävän hoitamiseen. Erityisesti kiinnitetään huomiota mahdollisuuteen laaja alaisesti työllistyä kunnan ja kunnassa toimivien yritysten palveluun kesäaikana.

Projektien alle sisältyvät erillisrahoitteiset projektit, joiden määrärahat eivät sisälly minkään toisen osaston talousarvion. Vuonna 2025 tähän on kuuluvat Mieliteko 2.0. ja Sisu-ilmastohanke ja lisäksi suunnitellaan 1-2 mahdollisesti itse toteuttavaa hanketta vuodelle 2025, joiden rahoittamiseen varaudutaan. Lisäksi menokohdassa ovat seudullisen kehittämistoiminnan järjestelyihin tarvittavat määrärahat (seudullinen sopimus kehittämistoimista) ja Ylä-Savon veturin maksaosuus vuosittain.

Kunta tukee paikallisia yhdistyksiä ja järjestöjä Ylä-Savon Veturin rahoitusmahdollisuuksien hyödyntämisessä sekä pyrkii itse käyttämään seudullisen kehittämisrahan mahdollisuuksia osarahoituksena omissa alueellisissa hankkeissaan. Kunta pyrkii myös itse aktiivisesti kehittämään omaa toimintaansa hanketoiminnalla.

Lapinlahden kunnalla on vuonna 2025 käynnissä Suoniemen kiertotalousalueen kehittämishanke, jossa selvitetään alueen potentiaaleja puhtaan siirtymän liiketoiminnalle. Lisäksi vuoden vaihteessa alkaa Kulttuuriroihu – kulttuuri- ja luontomatkailun kolmevuotinen kehittämishanke, jolla pyritään edistämään elinkeinoelämää kulttuuri- ja luontomatkailun saralla.

Ympäristöterveyspalvelut

Ympäristöterveyspalvelut Lapinlahden kunnalle tuottaa Siilinjärven kunta. Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on varmistaa elinympäristön terveellisyys ja turvallisuus. Ympäristöterveydenhuollon tehtäviin kuuluvat elintarvikevalvonta, terveydensuojeluvalvonta (sis. mm. talousveden ja uimavesien sekä terveydellisten olosuhteiden valvonnan erilaisissa kohteissa, mm. päiväkodit, koulut ja vanhainkodit, ja asunnontarkastukset terveyshaittaepäilyissä), tupakointikieltojen ja -rajoitusten sekä tupakan ja nikotiinienesteiden myynnin valvonta, nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta ja eläinlääkintähuolto eri osaluokkiin.

Ympäristöterveydenhuollon valvontatehtäviä ovat mm. toiminnanharjoittajien ja kuluttajien neuvonta ja ohjaus, tarkastustoiminta sekä erityistilanteisiin varautuminen.

3.1.3 Strategiset tavoitteet

Visionäärinen ja tekevä kunta

Tavoite	Toimenpiteet 2025	Mittari	Vastuhenkilö
IDEA- JA KOKEILUKULTTUURIN RAKENTAMINEN	<ol style="list-style-type: none"> kehityskeskusteluissa ja palavereissa kannustetaan ideoihin ja kokeiluihin ideat ja kokeiluehdotukset käsitellään johtoryhmässä aktivoidaan ideaboxin käyttöä laaditaan ideoiden palkitsemiskriteerit palkitaan parhaat ideat /herätteet vuoden lopussa kuntalaisaloitteet 	<p>ideoiden ja kokeilujen määrä</p> <p>palautteiden määrä</p>	kunnanjohtaja, osastajohtajat
KEHITÄMME KUNTAÄ EKOLOGISESTI KESTÄVÄLLÄ TAVALLA	<ol style="list-style-type: none"> päätöksen teossa arvioidaan ympäristövaikutukset osavuosisikatsaukseen ilmastosuunnitelma yhtenä kohtana, avataan mitä tehty tai ei ole tehty 	arviointien määrä	kunnanjohtaja osastajohtajat
LAPINLAHDEN TUNNETTUUDEN LISÄÄMINEN	<p>Kunnan viestinnän jatkuva kehittäminen</p> <p>Panostetaan rekrytointi-ilmoituksiin (positiivinen työntajakuva) ja perehdytykseen</p>	onnistuneiden rekrytointien määrä	kunnanjohtaja, osastajohtajat, viestintäkoordinaattori hallintojohtaja osastajohtajat

Palvelemme intohimoisesti

Tavoite	Toimenpiteet 2025	Mittari	Vastuhenkilö
PALVELUKETJUMME OVAT SUJUVIA JA TEHOKKAITA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kunnan talouden tasapainotussuunnitelma täytäntöönpano, hyvinvointipalveluiden rooli selkeyttämien, hyvinvointipalvelujen johtaja 2. Kuvaamme yhdyspinnan hyvinvointialueeseen 	Yhdyspintojen määrä palaute uudistetuista sivuista	kunnanjohtaja, osastojohtajat, hyvinvointi- ja osallisuus-koordinaattori
HENKILÖSTÖMME VOI HYVIN JA KOKEE TYÖNSÄ MERKITYKSELLISEKSI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Laaditaan henkilöstöstrategian ja henkilöstösuunnitelman (sisältää henkilöstön osaamisen kehittämisen ja urapolut) 2. Toteutamme hyvinvointikyselyn ja henkilöstötilinpäätöksen johtopäätösten mukaisia toimenpiteitä 3. Toteutamme koulutussuunnitelmaa 	Henkilöstöstrategia/-suunnitelma vastaajien määrä sovitut toimenpiteet koulutuksiin osallistumismäärät	hallintojohtaja, osastonjohtajat hallintojohtaja johtoryhmä osastonjohtajat
PALVELUMME HOUKUTTELEVAT LAPSIPERHEITÄ	<ol style="list-style-type: none"> 1. lapsivaikutusten arviointi 2. Järjestetään koulutus viranhaltijoille ja valtuutetuille, jossa kirkastetaan tavoite 	Arviointien määrä Toteutetut koulutukset	kunnanhallitus, kunnanjohtaja, osastojohtajat

Teemme hyvinvointia edistävää yhteistyötä

Tavoite	Toimenpiteet 2025	Mittari	Vastuhenkilö
TUEMME KUNTALAISTEN HYVINVOINTIA ENNALTAEHKÄISEVÄSTI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatiminen 2. Vaikutusten ennakoarviointi (EVA) otetaan käyttöön päätöksenteossa <ul style="list-style-type: none"> – Ennakoarviointilomakkeen kehittäminen – Viranhaltijoiden ennakoarviointiin kouluttaminen – Ennakoarviointilomakkeen käyttöönotto 3. Osallistava budjetointi osana talouden tasapainotussuunnittelua <ul style="list-style-type: none"> – Kuntalaiskyselyt – Henkilökuntakyselyt – Kuulemistilaisuudet – Valtuustoseminaarit 4. Kunnan toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatimisen alulle pano <ul style="list-style-type: none"> – Tilannekuvan laatiminen – Kuntalaisten kuuleminen – Kunnan toimialojen kuuleminen 	<p>Koulutukseen osallistuneiden määrä ja saatu palaute Tehtyjen ennakoarviointien määrä EVA-prosessien määrä, joissa on hyödynnetty vaikuttamistoimielimiä tai muita sidosryhmiä.</p> <p>Kuntalaiskyselyiden määrä Henkilökuntakyselyiden määrä Kuulemistilaisuuksien määrä Valtuustoseminaarien määrä</p> <p>valmis kevät 2025 Kuulemistilaisuuksien määrä</p>	<p>Hallintojohtaja Hyvinvointi- ja osallisuuskoordinaattori</p> <p>Hallintopalvelut muiden toimialojen tukemana Kaikki päätösten valmistelijat</p> <p>Johtoryhmä</p> <p>Hallintojohtaja Hyvinvointi- ja osallisuuskoordinaattori</p>

Olemme yritysten kanssa samalla puolella

Tavoite	Toimenpiteet 2025	Mittari	Vastuhenkilö
YRITTÄJÄVERKOSTO TUOTTAA YHTEISTYÖMALLEJA JA HYÖTYÄ YRITTÄJILLE	<ol style="list-style-type: none"> Hankintaohjeistuksen hyödyntäminen paikallisissa hankinnoissa Säännöllinen ja jatkuva foorumi yrittäjyyteen liittyvissä asioissa ja yrittäjien sisäinen fb-ryhmä Hankimme infotaulun 5-tien varrelle, jossa näkyy yrittäjien mainokset (yritykset osallistuvat kustannuksiin, laadimme yhteiset pelisäännöt, ELY mukana) 	<p>paikallisten hankintojen määrä</p> <p>foorumien määrä</p>	<p>kunnanjohtaja, osastojohtajat</p> <p>kunnanjohtaja</p> <p>kunnanjohtaja tekninen johtaja</p>
YRITYSTEN TYÖVOIMAN SAATAVUUS HELPOTTUU	<ol style="list-style-type: none"> Asuntojen aktiivinen markkinointi 		kunnanjohtaja,
YRITYSTEN MÄÄRÄ KASVAA		Yritysten nettomuutos	kunnanjohtaja
INFRASTRUKTUURIMME VASTAA YRITYSTEN TARPEITA	<ul style="list-style-type: none"> Tietoliikenneverkon kehittäminen Tonttien ja toimitilojen aktiivinen markkinointi Lupaprosessien kehittäminen Päätösten yritysvaikutusten arviointi 	<p>Uudet tonttikaupat</p> <p>Päätösten arviointimäärät</p>	kunnanjohtaja, tekninen johtaja

Taloutemme on tasapainossa ja vakaalla pohjalla

Tavoite	Toimenpiteet 2025	Mittari	Vastuhenkilö
<p>TULOMME JA MENOMME OVAT TASAPAINOSSA</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. tasapainotussuunnitelman toteuttaminen 2. Henkilöstömäärä ja osaaminen tarpeiden mukaan 3. Ostopalveluiden käyttö tarvittaessa 4. Tehostaan tilankäyttöä 5. Huomioidaan käyttö- ja ylläpitokulut investointeja suunniteltaessa 	<p>Kustannukset/palvelu</p> <p>Henkilöstömäärän muutos Ostopalvelusopimusten määrä</p> <p>Tilojen käyttöaste, Tilaneliöt/työntekijä Poistojen suhde/lainojen lyhennykset Lainaa/kuntalainen Ylijäämän määrä/suhteessa edelliseen vuoteen</p>	<p>Kunnanjohtaja, osastojohtajat</p>

Riskit

Riski	Toimenpide	Vastuu	Riskin taustatiedot
Henkilöriskit	Asianmukainen rekrytointiprosessi, henkilöiden arviointi, koeaika, vertailu, avainhenkilöiden/-tehtävien tunnistaminen, toimivat sijaisjärjestelyt.	johtoryhmä, esihenkilöt	Henkilöstö on organisaation tärkein voimavara ja strateginen resurssi. Työntekijän palkkaus on aina merkittävä investointi, joka kannattaa toteuttaa huolella. Henkilöstöön liittyvät riskit ovat haastavia, koska niitä on vaikea ennakoita ja arvioida taloudellisesti. Oikea henkilö oikealla paikalla -periaatteella saavutetaan paras tulos niin organisaatio kuin työntekijän itsensä kannalta.
Henkilöstön hyvinvointi	Kehityskeskustelut, työtyytyväisyyskyselyt, aktiivinen välittäminen, ohjeistus, koulutus, asianmukaiset työvälineet ja työskentelyolosuhteet, kuntoutus ja uudelleensijoittaminen.	johtoryhmä, esihenkilöt	Työhyvinvointi on usean tekijän summa, joka vaikuttaa organisaation menestykseen, asiakastytyväisyyteen, taloudelliseen tulokseen ja maineeseen. Työhyvinvointi on sekä työnantajan että työntekijän vastuulla ja sen edistäminen on kaikki organisaatiotason tasojen vastuulla.
Henkilö-, omaisuus- ja vastuuvahingot	Työntekijöiden ammattitaidon ylläpitäminen, asianmukaiset työvälineet, ensiapuvalmiuksien ylläpitäminen, ajan tasalla oleva vakuutusturva.	johtoryhmä, työsuojelupäällikkö, työsuojeluvaltuutettu	Henkilöstöriskejä ovat tapaturmat, sairastumiset, työuupuminen, ammattiosaamisen vanheneminen, henkilö- ja työsuhderiidat sekä tahattomat inhimilliset virheet. Kiinteän irtaimeen ja irtaimeen omaisuuteen riskejä voivat aiheuttaa muun muassa vesivahingot tulipalot ja ilkivalta.

Sopimusriskit	Sopimusten teolle on selkeä prosessi ja valtuudet, niillä on omistaja, sopimuksissa on kuntaa suojaavat pykälät ja sopimukseen on määritelty irtisanomisaika.	johtoryhmä, sopimusten tekoon valtuutetut henkilöt	Sopimusriskejä voivat olla se, että sopimus jää kokonaan tekemättä, tehty sopimus ei toteudu tai toteutuu toisin kun, on sovittu tai sopimus jättää liikaa tulkinnanvaraa toteutukseen.
Tietoliikenteeseen ja -järjestelmiin liittyvät häiriöt	Virustorjunta ajan tasalla, varajärjestelmät ja varmennukset kunnossa. Sallitaan vain kunnan hyväksymien järjestelmien käyttö. Käyttöoikeuksien poisto heti työntekijän työsuhteen päättyessä. Kyberuhkiin varautuminen.	hallintojohtaja, ICT-asiantuntija ja järjestelmien pääkäyttäjät sekä Savon-ICT palvelut Oy	Tietojärjestelmäriskejä ovat tekniset häiriöt, puutteet tietoliikenneverkoissa ja -järjestelmistä, verkkoihin kohdistuvat ulkopuoliset uhkat sekä laitteistorikot.
Tietoturva- ja tietosuojariskit	Henkilökohtaiset käyttäjätunnukset ja salasanat, päätelaitteen lukitus. Kaikkea tietoa käsitellään luokittelun mukaisesti. Tietosuoja-asioiden perehdytys ja ajantasainen koulutus. Tietojärjestelmien vastuuhenkilö/pääkäyttäjä.	kaikki kunnan tietojärjestelmiä ja tietoja käsittelevät henkilöt, tietosuoja- ja tietoturvavastaavat, Savon ICT-palvelut Oy	Tietoturvaan liittyvät riskit liittyvät tietojen luottamuksellisuuteen, oikeellisuuteen, palvelujen saatavuuteen ja tietosuojaan. Vastuu tietoturvasta ja -suojasta on jokaisella esihenkilöllä ja työntekijöillä. Yksityiskohtaiset tiedot löytyvät kunnan tietosuojaselosteista ja rekisteriotteesta
Hanke- ja projektiriskit	Nimetään hankkeelle vastuuhenkilö ja mahdollisesti projektipäällikkö. Kaikilla hankkeilla tulee olla hankesuunnitelma, jonka perusteella arvioidaan hankkeen tuloksellisuutta tavoitteiden ja kustannusarvoin osalta. Hanke päätetään hallitusti.	hallintojohtaja, projektipäälliköt	Kunta voi itse hallinnoida hankkeita tai olla mukana muiden järjestämissä hankkeessa osatoteuttajana, kumppanina tai rahoittajana. Hankkeiden säännöt ja ohjeet voivat olla tiukempia kuin kunnan omat säännöt ja ohjeet hankkeeseen osallistumisesta päättää hallinnonsäännöt mukaisesti toimivaltainen viranomainen.

Salassapitoriski	Salassapitoasioiden osaaminen, sovellusten käyttö.	hallintojohtaja, asianhallintasihteeri, palvelusihteerit, viranhaltijapäätösten tekijät	Salassa pidettävän tiedon julkaiseminen voi aiheuttaa vahingonkorvauksen, ilmoituksen tietosuojavaltuutetulle, hyvitysvelvoitteen tai maineen menetyksen.
Tietojenluovutusriski	Tietojenluovutusperiaatteiden hallinta.	kaikki viranhaltijat ja työntekijät	Asiakirjapyyntöt ja muut tiedot luovutetaan julkisuus- ja tietosuojalain mukaisesti.
Rahoitus- ja sijoitustoiminnanriskit	Korkoriskin, likviditeetin, takausten ja vakuuksien aktiivinen seuranta ja valvonta.	kunnanjohtaja, hallintojohtaja, taloussihteeri	Rajataan vaihtuvakorkoisiin lainoihin liittyvää korkoriskiä. Pidetään lainojen suojausaste riittävän korkealla tasolla. Takauksen sovelletaan valtiontukisäännöksiä ja takauksilta peritään tarvittaessa riskiä kuvastava vuotuinen takausprovisio. Lupien ja sopimusten vakuudet ovat oikein mitoitettua kattaen myös mahdollisen takuuajan.

3.2 Hyvinvointipalvelut

Hyvinvointipalvelut erkaantuvat vuonna 2025 osana organisaatiomuutosta sivistyspalveluista ja osin hallintopalveluista. Hyvinvointipalvelut koostuvat kirjastopalveluista, vapaasta sivistystyöstä (kansalaisopisto ja musiikkiopisto), nuorisotyöstä sekä kulttuuri, liikunta- ja vapaa-aikapalveluista. Hyvinvointipalveluiden strategian toteuttaminen on kirjattu osin kunnanhallituksen alle ja osin sivistysosaston. Hyvinvointipalveluille haetaan valtuuston hyväksymän talouden tasapainottamissuunnitelman mukaan oman toimen ohella (OTO) hyvinvointijohtajaa kehittämään ja vastaamaan kunnan hyvinvointipalveluista.

3.2.1 Tuloarvio ja määrärahat

1 000 €	TP 2023	TA2024	TA2025	TS2026	TS 2027
Toimintatulot			313	300	300
Toimintamenot			-1 544	-1 575	-1 606
Toimintakate	0	0	-1 231	-1 275	-1 306
Suunnitelmapoistot					
Tilikauden tulos (ulkoiset)	0	0	-1 231	-1 275	-1 306

Henkilöstö	TA 2024	TA 2025	TS 2026
Kirjasto			
Vakinaiset	5	5	5
Määräaikaiset	0	0	0
Yhteensä	5	5	5
Vapaa sivistystyö			
Vakinaiset	4,5	4	3
Määräaikaiset	n. 90	n. 80	n. 80
Yhteensä	vajaat 100	vajaat 90	vajaat 90
Nuorisotyö	TA 2024	TA 2025	TS 2026
Vakinaiset	3	3	3
Määräaikaiset	2	2	
Yhteensä	5	5	3
Kulttuuri, liikunta ja vapaa-aika			
Vakinaiset	3	3	3
Määräaikaiset	1	1	1
Yhteensä	4	4	4
Palvelualue yhteensä	n. 111	n. 100	n. 98

3.2.2 Toimintasuunnitelma

Kirjasto

Lapinlahden kunnankirjasto tarjoaa laadukasta paikallispalvelua kahdessa toimipisteessä, sekä sähköisiä palveluita. Kirjastopalveluiden lisäksi Lapinlahden kirjasto tarjoaa myös joitakin Kelan palveluita. Kirjasto kuuluu Ylä-Savon kirjastoverkko Rutakkoon, sekä valtakunnalliseen e-kirjastoon. Yleisen kirjaston tehtävät määrittää kirjastolaki (2016/1492). Kirjastolain mukaan yleisen kirjaston tehtävänä on: tarjota pääsyy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista

ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan ja edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Kirjastolla tulee olla käytössään tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö, riittävät aukioloajat sekä riittävä ja osaava henkilöstö.

Lasten ja nuorten lukuharrastuksen edistämiseksi kirjasto järjestää vuosittain kirjastonkäytönopetuksia vähintään kolmelle luokka-asteelle joko kirjastolla tai kouluilla. Kirjavinkkauksia järjestetään vähintään kahdelle luokka-asteelle, satutunteja järjestetään viikoittain, lapsia kannustetaan lukudiplomien suorittamiseen ja järjestetään lasten- ja nuorten tapahtumia.

Asiakkaiden käyttöön tarjotaan monipuolista ja koko ajan uudistuvaa kokoelmaa. Kirja- ja lehtiaineiston lisäksi kokoelmaan kuuluu muun muassa pelejä, elokuvia ja erilaisia lainattavia liikuntavälineitä, kuten lumikenkiä. Kirjasto lainaa myös sähköistä aineistoa, kuten e-äänikirjoja ja e-lehtiä. Kirjasto tekee sidosryhmäyhteistyötä, muun muassa järjestämällä tapahtumia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Vuodelle 2025 tulee ajankohtaiseksi pääkirjaston kahden lainausautomaatin quickConnect automaattiosovelluspäivitys.

Vapaa sivistystyö

Kansalaisopisto

Lapinlahden kansalaisopisto järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Monipuolisen koulutustarjonnan tavoitteena on edistää kaikenikäisten ihmisten monipuolista kehittymistä, moninaista hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Kansalaisopiston ylläpitämisluvan mukaan kansalaisopisto järjestää koulutusta, jonka tavoitteena on tukea kuntalaisten hyvinvointia ja yleissivistystä sekä lisätä heidän valmiuksiaan toimia aktiivisesti muuttuvassa yhteiskunnassa.

Laadukkaan opetustarjonnan ylläpitäminen ja kehittäminen: Opetusta järjestetään n. 6.000 tuntia kalenterivuodessa eli 1.000 opetustuntia vähemmän kuin v. 2024. Asiakslähtöinen suunnittelu, joka perustuu kurssiarviointeihin, eri-ikäisiltä kuntalaisilta tuleviin toiveisiin ja opiston henkilöstön ajan ja muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnan seuraamiseen ja ideointiin. Laatuun vaikutetaan henkilöstön työhyvinvointia ja -turvallisuutta tukemalla, koulutuksella sekä järkevällä yhteistyöllä muiden kansalaisopistojen ja yhteistyötahojen kanssa.

Palvelujen saavutettavuus: Kansalaisopistopalvelut pidetään kuntalaisten saavutettavina. Etäopetus on osa opistotoimintaa. Luontokyljen opetustarjonnan määrä pyritään mahdollisuuksien ja kysynnän mukaan säilyttämään nykyisenä.

Vuoden 2025–2027 opintomaksutulot perustuvat 1.8.2024 tehtyyn opintomaksukorotukseen ja leikattuun, 1.000 opetustuntia pienempään opetustuntimäärään kuin v. 2024. Lisäksi luvuissa huomioitu opintomaksujen korotus (alustavasti n. 20 %) jatkossa joka toinen vuosi alkaen 1.8.2026.

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste antaa opetusta taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaisesti. Tämän ohella toiminta sisältää laajenevaa muskaritoimintaa ja konserttitoimintaa.

Toiminta tukee kuntalaisten monipuolista hyvinvointia, vahvistaa kunnan kulttuuri-imagoa sekä kunnan veto- ja pitovoimaa asuinkuntana.

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipisteen vuoden 2025 talousarvio on laadittu Lapinlahden kunnan ja Kuopion konservatorion välisen sopimuksen pohjalta. 16.1.2018 hyväksytyn sopimuksen mukaan Lapinlahden kunnan kuntaosuus on 50.000 €/v.

Myönteinen näkyvyys ja vaikuttavuus yli kuntarajojen: Musiikin perusopetuksen laajuuden ylläpitäminen toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevällä ja suunnitellulla tasolla (40–45 oppilasta). Varhaisiän musiikkikasvatus (muskarit, alkusoitot ja alkulaulu sekä musiikkipaja) tukee musiikin perusopetusta. Esiintymistoiminnan kehittäminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Nuorisotyö

Nuorisotyö tarjoaa monipuolista toimintaa, kuten nuorisotilatoimintaa, etsivää nuorisotyötä, kerhoja ja leirejä, jotka edistävät nuorten harrastusmahdollisuuksia ja hyvinvointia. Tavoitteena on innostaa nuoria mielekkääseen tekemiseen, tukea sosiaalisia ja elämänhallinnan taitoja sekä ehkäistä syrjäytymistä, painottaen kasvatuksellista näkökulmaa.

Toiminta sisältää kulttuuri- ja ympäristökasvatusta, ryhmätoimintoja sekä turvallisen ympäristön kaverien kanssa oleiluun. Leiri-, kerho- ja retkitoiminnassa vahvistetaan nuorten tietämystä ympäristöstä ja liikunnasta yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. Etsivä nuorisotyö, joka on suunnattu alle 29-vuotiaille ilman koulutusta oleville, tarjoaa reittejä koulutukseen ja työelämään.

Valpas-toiminta ohjaa oppivelvollisuuden suorittamista ja nuorten siirtymistä toisen asteen koulutukseen. Nuoriso-ohjaaja toimii Valpas-ohjaajana, ja nuorisovaltuuston osallistumista päätöksentekoon kehitetään ja tuetaan. Koulunuorisotyö tukee oppilaiden sosiaalista kasvua ja yhteisöllisyyttä, parantaen kouluviihtyvyyttä ja vähentäen konflikteja. Rahoitus vuosille 9/2024–1/2026 mahdollistaa toiminnan kohdentamisen erityisesti alakouluihin.

Vapaaehtoistyötä ylläpidetään aktiivisesti Lapinlahden ja Varpaisjärven seurakuntien kanssa. Jalkautuva nuorisotyö tuo liikunnallista toimintaa nuorten suosimiin paikkoihin, tavoittaen myös palvelujen ulkopuolella olevat nuoret. Nuorisotilojen säännöllinen aukiolo tarjoaa aktiivista sisältöä, ja ohjaajat tukevat nuoria saamassa positiivisia kokemuksia, erityisesti niille, jotka kamppailevat osallistumisen rohkeuden kanssa.

Kulttuuri, liikunta ja vapaa-aika

Kulttuuripalvelut pyrkivät vahvistamaan Lapinlahden kuntakuva juurevana kulttuuripitäjänä tukemalla tapahtumajärjestäjiä ja käyntikohteita sekä tarjoamalla kulttuurielämyksiä. Lisäksi edistetään verkostoitumista eri toimijoiden kesken, tehdään yhteismarkkinointia ja avustetaan toimijoita lisäresurssien hankinnassa. Kulttuuritoimi tekee tiivistä yhteistyötä kulttuuripalvelujen kehittämiseksi Ylä- ja Pohjois-Savon kuntien kulttuuritoimien kanssa sekä hanketoiminnan parissa.

Matkailua kehitetään seudullisena yhteistyönä Iisalmi ja tienoot -matkailupalveluverkostossa. Näyttelytoimintaa järjestetään yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa Kivinavetassa. Lisäksi pidetään huolta Varpaisjärven kotiseutumuseon kokoelmista sekä tuetaan ja edistetään Suomen Asutuseumun toimintaa. Kulttuuritoimi pyrkii tuomaan esille kulttuurin hyvinvointivaikutuksia ja mahdollistamaan niiden tulemisen osaksi kuntalaisten arkea. Yhdessä elinkeinopalvelujen kanssa kunnassa alkaa vuoden vaihteessa Kulttuuriroihu – kulttuuri- ja luontomatkailun kolmevuotinen kehittämishanke, jolla kehitetään kuntaa kulttuuri- ja luontomatkailun saralla.

Liikuntapalveluiden tehtävänä on huolehtia kuntalaisten mahdollisuuksista harrastaa omaehtoista liikuntaa sekä tuottaa ohjattua liikuntaa. Liikunta- ja muu harrastustoiminta tarjoavat kuntalaisille mahdollisuuksia aktiiviseen ja hyvään elämään, edistään kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Liikuntapalveluiden tehtävänä on hoitaa liikuntapaikkoja ja niihin liittyviä palveluita. Liikuntapalvelut on mukana erilaisissa liikuntatapahtumissa ja selvittämässä/hakemassa avustuksia hankkeisiin. Kunta luo ensisijaisesti yleisiä edellytyksiä kuntalaisten omaehtoiselle liikunnan harrastamiselle ja järjestötoiminnalle. Kunta tunnetaan liikuntamyönteisenä pitäjänä ja sellaisena se säilytetään tulevaisuudessakin. Tarjotaan kuntalaisille maksuttomia liikuntapaikkoja. Liikuntapalvelut etsii uusille liikunnan ja harrastustoiminnan hankkeille ulkopuolisia rahoituslähteitä

Liikuntapalveluiden toimintaan kuuluvat muun muassa lasten uimakoulut, sisä- ja ulkoliikuntatilojen varaaminen, yhteistyö alueen liikuntajärjestöjen kanssa sekä kunnan muiden toimijoiden kanssa. Vuoden 2025 talousarviossa toiminta suoritetaan pitkälti vastaavasti kuin aikaisemminkin yhteistyössä teknisen toimen ulkoalueidenhoitajien kanssa.

Hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen painopisteinä vuodelle 2025 ovat kolmannen sektorin kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen (esim. Voimaa Vanhuuteen ja perhekeskusverkosto) sekä laajan hyvinvointisuunnitelman ja kertomuksen laatiminen yhdessä vaikuttamistoimielinten, kolmannen sektorin ja kunnan palvelualueiden kanssa.

Mittarit

Kansalaisopisto	TP 2023	TA 2024	TSE 2025	TSE 2026	TSE 2027
Opetustunnit	7088,3	6900– 7100	6700	6200	6200
Opiskelijat (netto) *	1392	1400	1350	1200	1200
Opiskelijat (brutto, ml. luennot)	3569	3500	3400	3300	3300
Pidetyt tunnit / asukasluku	0,79	0,78	0,74	0,7	0,7
Opiskelijat / asukasluku (%)	15,5	15,6	15,3	13,6	13,6
Valtionosuus	335.379				
Myyntituotot	114.257	103.650	140.000	110.000	110.000

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste	TP 2023	TA 2024	TSE 2025	TSE 2026	TSE 2027
Oppilaat	45 (90)	45	45	45	45
...joista musiikin perusopetuksessa, klassinen	44	43	43	43	43
...joista musiikin perusopetuksessa, rytmimusiikki	1	2	2	2	2
Varhaisiän musiikkikasvatus (muskarit, soitinkaruselli ja alkusoitto)	45	45	50	50	50
Viikkotuntimäärä		65	65	65	65
Vuosittainen tuntimäärä		2275	2275	2275	2275

Nuorisotoimi	TP 2023	TA 2024	TSE 2025	TSE 206	TSE 2027
Nuorisotilat / yökahvila avoinna (pv)	268	250	250	250	
Kävijöitä vuodessa	5838	6500	6500	6500	
leiripäivät / osallistujia vuodessa	9 / 92	20 / 300	20 / 300	20 / 300	
Etsivän nuorisotyön / Valpas - toiminnan asiakkaat (v. 2023 >)/asiakastapaamiset	650 / 1014	350 / 630	350 / 630	350 / 630	
Kerhot ja ryhmät /osallistujia vuodessa	23 / 123	30 / 250	30 / 250	30 / 250	
Muu toiminta ja tapahtumat / osallistujat vuodessa	24 / 585	60 / 800	60 / 800	60 / 800	
Tilojen muut ulkopuoliset käyttäjät vuodessa	195	150	150	150	
Vapaaehtoisten osallistumiskerrat vuodessa yhteensä henkilöä	29	7	7	7	
Koulu / oppilaitos nuorisotyön käynnit	21 / 1312	50	50	50	

Kirjasto	TP 2023	TA 2024	TSE 2025	TSE 2026	TSE 2027
Kokonaislainaus	116 750	130 000	130 000	130 000	130 000
Kokonaislainaus/asukasluku	12,5	14,3	14,3	14,3	14,3
Lähikirjaston lainaus	25 394	30 000	30 000	30 000	30 000
Hankinnat (niteitä, kpl)	2427	2500	2500	2500	2500
Fyysiset käynnit	55 587	65000	65000	65000	65000
Fyysiset käynnit/asukasluku*	5,9	7,1	7,1	7,1	7,1
Taide- ja aineistonäyttelyt	52	60	60	60	60
Luku- tai kirjallisuusdiplomin suorittaneita oppilaita/vuosi	230	200	200	200	200
Aukiolotunnit, jolloin henkilökunta paikalla/vuosi	3 052	2600	2600	2600	2600
Omatoimikirjastojen aukioloajat/vuosi	2843	6500	6 500	6 500	6500
Kirjastonkäytön ja tiedonhankinnan opetukseen osallistuneita ryhmiä/vuosi	26	35	35	35	35

Kulttuuri	TP 2023	TA 2024	TSE 2025	TSE 2026	TSE 2027
Muu kulttuuritoiminta €/as (ulkoiset nettomenot)	10,11	8,24	7,29		
Kotiseutumuseon kävijämäärä	150	250	250	250	250
Kulttuuritapahtumat	6	13	7	7	7

3.3 Sivistyspalvelut

Sivistysosasto jakaantuu neljään tulosyksikköön: perusopetus, lukio, varhaiskasvatus ja sivistyspalvelujen hallintoon. Sivistysosasto vastaa runsaan 900 peruskoululaisen opetuksesta, 270 lapsen varhaiskasvatuksesta ja 150 lukiolaisen opiskelusta. Lisäksi se sisältää sivistysosaston hallinnon. Vuodelle 2025 suunnitellun organisaatiomuutoksen myötä sivistyspalveluista hyvinvointipalveluiden alle siirtyvät kansalaisopisto, kirjasto, muu kulttuuritoimi, nuorisotyö, hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut sekä liikuntatoimi.

3.3.1 Tuloarviot ja määrärahat

1 000 €	TP2023	TA2024	TA2025	TS2026	TS2027
Toimintatulot	1 570	1 344	1 270	1 250	1 250
Toimintamenot	-17 520	-18 017	-17 031	-17 286	-17 632
Toimintakate	-15 950	-16 673	-15 761	-16 036	-16 382
Suunnitelmapoistot	-24	-25	0		
Tilikauden tulos (ulkoiset)	-15 974	-16 698	-15 761	-16 036	-16 382

Henkilöstö

Perusopetus	TS 2024	TA 2025	TS 2026
Vakinaiset koko henkilöstö	103	101	99
Määräaikaiset (sis. avointen tehtävien hoitajat)	18	18	6
Yhteensä	121	121	105

Lukio	TS 2024	TA 2025	TS 2026
Vakinaiset	15	13	14
Määräaikaiset	0	1	0
Yhteensä	15	14	14

Varhaiskasvatus	TA 2024	TA 2025	TS 2026
Vakinaiset	68	68	68
Määräaikaiset	4	2	1
Yhteensä	72	70	69

Tukipalvelut	TA 2024	TA 2025	TS 2026
Vakinaiset	1,5	0,5	0,5
Määräaikaiset	0	0	0
Yhteensä	1,5	0,5	0,5

3.3.2 Toimintasuunnitelma

Perusopetus

Perusopetus järjestetään laadukasta opetusta annettujen resurssien puitteissa. Toiminnot supistuvat kouluverkon osalta, kun Martikkalan ja Paloisten koulut lakkautetaan 1.8.2025 alkaen. Lakkautuvien koulujen oppilaat ja henkilöstö siirtyvät Varpaisjärven ja Matin ja Liisan kouluihin. Kevään aikana siirtymää

valmistellaan oppilaille muun muassa vierailuin ja yhteistyötä tehden uuteen kouluun. Koulunuorisotyöntekijä on merkittävässä roolissa tätä muutosta tukemassa.

Elokuussa voimaan astuvaan oppimisen tuen lakiuudistukseen tehdään tarvittavat suunnitelmat muutoksista kevään 2025 aikana. Alakoulun äidinkielen ja matematiikan tuntimäärää lisätään valtakunnallisesti 1.8.2025 alkaen.

Koulujen yhteinen painopiste lukutaito näkyy koulujen toiminnassa vahvasti kevään ajan. Hanketyön kautta kehitetään koulukohtaisesti valittuja kehittämiskohteita, tasa-arvoisen oppimisen mahdollisuuksia ja henkilöstön mielenhyvinvointia. Tavoitteena on oppilaiden kouluun kiinnittymistä, yhteisöllisyyttä ja oppilaiden hyvinvointia edistävän työmuodon vakiinnuttaminen koulujen toimintaan. Oppilaiden haasteiden moninaistuttua koulun pitää pystyä huomioimaan entistä paremmin oppituntien ulkopuolinen toiminta. Koulukiusaamisen vastaista toimintamallia toteutetaan yhteisesti sovittujen menettelytapojen kautta ja arvioidaan Kiva Koulu-kyselyin yhdessä Turun yliopiston kanssa.

Lukio

Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys sekä riittävät tiedot ja taidot lukion jälkeistä jatko-opiskelua varten. Kuvataidelukion tehtävänä on tämän lisäksi antaa opiskelijalle mahdollisuus perehtyä syvällisesti kuvataiteeseen ja kehittää opiskelijan kuvallista ilmaisua.

Vuoden 2025 talousarvio on laadittu hieman pienemmälle tuntimäärälle kuin vuoden 2024 talousarvio. Nyt kaikki lukiossa opiskelevat ikäluokat kuuluvat laajennetun oppivelvollisuuden piiriin, joten laitteet ja materiaalit ovat saavuttaneet kustannustasonsa, johon vaikuttaa vuosittain lukion opiskelijamäärä. Lukion toiminnoissa muutoin ei merkittäviä muutoksia.

Lukion toimintaa kehitetään tavoitteena laadukas opetus sekä kattava opintotarjonta työvälineinä opettajien ammatillinen osaaminen ja täydennyskoulutus, verkostoihin osallistuminen ja laadukkaat oppimateriaalit. Osallistuminen kuvataidelukioiden kehittämisverkoston toimintaan edistää kuvataideopetuksen laatua ja lisää yhteistyötä kuvataidelukioiden välillä.

Korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön kautta vahvistetaan lukiolaisten työelämä- ja jatko-opintovalmiuksia. Kehitetään edelleen lukion ja lukio-opintojen houkuttelevuutta yläkouluikäisten joukossa mm. erilaisin markkinoinnin keinoin. Toimintatapojen tarkastellaan ja kehitetään siten, että opetusmenetelmät, oppimisympäristöt ja arviointimenetelmät ovat monipuolisia ja ohjaavat sekä tukevat opiskelijaa opinnoissaan. Riittävän tuen tarjoaminen lukion opiskelijoille auttaa lukio-opintojen loppuun saattamisessa sekä opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemisessa.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimivuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää.

Varhaiskasvatusta järjestetään perhepäivähoitona tai päiväkotitoimintana kunnan itsensä järjestämänä: perhepäivähoitajia on 15, kaksi ryhmäperhepäiväkotia ja kuusi päiväkotia. Lisäksi kunta hankkii varhaiskasvatuspalveluja yksityisiltä palvelujen tuottajilta: yksityistä perhepäivähoitoa tuetaan lakisääteisellä yksityisen hoidon tuella ja harkinnanvaraisella yksityisen hoidon tuen kuntalisällä. Yksityisen palvelujen tuottajia on kolme yksityistä perhepäivähoitajaa ja kaksi yksityistä ryhmäperhepäiväkotia. Tavoitteena on, että perhepäivähoito- ja päiväkotipaikkojen saatavuus vastaa lapsiperheiden tarpeita alueellisesti, laadullisesti ja määrällisesti.

Varhaiskasvatuksen asiakasmäärä pienenee, mutta varhaiskasvatuksen kysyntää on kuitenkin vaikea ennustaa luotettavasti, koska vaihtelua kysyntään tuo työllisyystilanne, opiskelumahdollisuudet ja lapsiperheiden muuttoliike. Lisäksi asiakasmaksujen alentamisen tavoitteena on nostaa lasten varhaiskasvatuksen osallistumisastetta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksutulot pienenevät, koska lasten määrä vähenee ja jo päätetyt asiakasmaksulain muutokset vaikuttavat pienentävästi maksutuloihin.

Varhaiskasvatuksessa ovat painopistealueina vuonna 2025 toiminnan säännöllinen arviointi, monipuoliset oppimisympäristöt, liikunnalliset ja toiminnalliset menetelmät ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen.

Tukipalvelut

Sivistysosaston tukipalveluihin kuuluu: sivistysosaston hallinto, koulutapaturmat ja hankkeet. Tavoitteena on jatkuvien hankkeiden loppuun saattaminen ja uusia hankkeiden hakeminen tarpeiden mukaan.

Tunnusluvut ja mittarit

Perusopetus

	TP 2023	TA 2024	TAE 2025	TSE 2026
Perusopetuksen tuntimäärä (ei sisällä hankerahoituksella toteutettuja tunteja)	2040	2040	2010	1920
Tuntikehys/oppilas	2,12	2,12	2,2	2,2
Yleisopetusryhmien lkm	55	55	49	46
Erityisopetusryhmien lkm	9	10	10	9
Nettomenot/oppilas (ulkoiset menot)	8 938 €	10 308 €	9 353 €	8 876 €
Yleisopetuksen keskimääräinen ryhmäkoko alakouluissa	16,1	15,0	15	15
Yleisopetuksen keskimääräinen ryhmäkoko yläkouluissa	19,9	19,0	18,4	18,1
Oppilaskuljetusten kustannukset/kuljetusoppilas	2345	2570	2590	2590

Oppilaita peruskoulussa tilastointipäivänä 20.9.	TP 2023	TA 2024	TAE 2025
Alapitkä	75	74	70
Martikkala*	41 (30)	37 (29)	35 (26)
- joista esioppilaita	2	2 (2)	2 (1)
Nerkoo	59	51	55
- joista esioppilaita	5	5	6
Matin ja Liisan koulu	598	563	575
Varpaisjärven koulu	175	165	162
Paloisten koulu	25	20	19

- joista esioppilaita	4	0	0
Yhteensä	973	910	916
- joista esioppilaita	11	7	8
Kuljetusoppilaita peruskoulussa	484	440	451
Pidennetyssä oppivelvollisuudessa	21	21	24
Muut erityisoppilaat	76	74	66
Oppilasennuste lv. 2026 – 2028	TAE 2026	TAE 2027	TAE 2028
Alapitkä	59	58	58
Nerkoo	49	54	50
- joista esioppilaita	6	10	6
Matin ja Liisan koulu	566	535	496
Varpaisjärven koulu	165	160	149
Yhteensä	839	807	752
-joista esioppilaita	21	34	22

* Martikkalan koulun oppilasmäärä sulkeissa ilman vieraspaikkakuntalaisia oppilaita.

Lukio

	TP 2023	TA 2024	TAE 2025
Ulkoiset nettomenot/opiskelija	9889€ laskettu 162 opiskelijalla	9186€ laskettu 165 opiskelijalla	8963€ laskettu 157 opiskelijalla
Tuntikehys	300 (sis. kerroin: 308)	300 (sis. kerroin 308)	300 (sis. kerroin)
Tuntikehys/opiskelija	1,85	1,86	1,91
Toteutuneiden syventävien ja soveltavien kurssien lkm., joista kuvataidelinjan kurseja	105/23	105/23	116/28
	TP 2023	TA 2024	TAE 2025
Opiskelijoita 20.9	162	162	157

- joista vieraspaikkakuntalaisia	47	47	44
- joista lapinlahtelaisia	115	115	96
- kuvataidelinjalla	68	68	69
- yleislinjalla	94	94	71
- aikuislukiossa	-	1	2
- aineopiskelijoita	-		15
Ylioppilaita lukiosta	39	40	40

Varhaiskasvatus

	TP 2023	TAE 2024	TSE 2025	TSE 2026	TSE 2027
henkilöstö	72	68	66	65	65
lapsia päiväkodissa (sisältää esiopetuksen)	200	180	180	175	175
lapsia perhepäivähoidossa	90	70	65	65	60
kotihoidon tuen piirissä olevien lasten keskimääräinen lkm/kk	70	60	60	50	50
lapsia yksityisessä varhaiskasvatuksessa	25	35	35	35	35

3.3.3 Strategiset tavoitteet

Visionäärinen ja tekevä kunta

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari	Vastuhenkilö
IDEA- JA KOKEILUKULTTUURIN RAKENTAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> • Kehityskeskusteluissa ja henkilöstöpalavereissa kannustetaan ideoihin ja kokeiluihin • Kuntalaisten, lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä heidän huoltajien palautteiden ja aloitteiden hyödyntäminen ideoinnissa • Oppilaiden osallistaminen ideoimiseen ja kehittämiseen kouluilla, lasten varhaiskasvatuksessa sekä asiakkaiden muissa yksiköissä 	ideoiden ja kokeilujen määrä	Osastajohtaja ja esihenkilöt
KEHITÄMME KUNTAA EKOLOGISESTI KESTÄVÄLLÄ TAVALLA	<ul style="list-style-type: none"> • Päätöksien ja hankintojen teossa arvioidaan ympäristövaikutukset • Matin ja Liisan koulussa Vihreä lippu- toiminta • Otetaan jätteiden peruslajittelu käyttöön kaikissa yksiköissä • ilmastosuunnitelman edistäminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa 	Toteutuminen	Osastajohtaja ja esihenkilöt Henkilöstö ja käyttäjät
LAPINLAHDEN TUNNETTUUDEN LISÄÄMINEN	<ul style="list-style-type: none"> • Panostetaan rekrytointi-ilmoituksiin (positiivinen työantajakuva) ja perehdytykseen • some-näkyvyyden lisääminen / ylläpitäminen kunnan yhteisten viestintäohjeiden mukaisesti huomioiden yksiköiden erilaisuus vahvuutena 	onnistuneiden rekrytointien määrä ja henkilöstön vaihtuvuus päivitysten määrä	Osastajohtaja ja esihenkilöt viestinnästä vastaavat henkilöt yksiköissä ja osastolla

Palvelemme intohimoisesti

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari	Vastuhenkilö
PALVELUKETJUMME OVAT SUJUVIA JA TEHOKKAITA	<ul style="list-style-type: none"> Sähköisen asioinnin edelleen kehittäminen: lomakkeiden kehittäminen Päivitämme kunnan nettisivuille palvelut asiakaslähtöisesti 	Toteutuminen	Osastajohtaja ja esihenkilöt Sihteerit
HENKILÖSTÖMME VOI HYVIN JA KOKEE TYÖNSÄ MERKITYKSELLISEKSI	<ul style="list-style-type: none"> Osallistumme henkilöstöstrategian ja henkilöstösuunnitelman laadintaan (sisältää henkilöstön osaamisen kehittämisen) AinoHealt'n aktiivinen käyttö työhyvinvoinnin edistämässä Hyödynnämme henkilöstön osaamista eri yksiköiden välillä ja huomioimme tämän uutta toimintaa suunniteltaessa. Toteutamme hyvinvointikyselyn ja henkilöstötilinpäätöksen johtopäätösten mukaisia toimenpiteitä Toteutamme koulutussuunnitelmaa Strategian toimeenpano pitää sisällään henkilöstön kanssa käydyt keskustelut, joissa tavoitteena yhteinen linja mitä strategialla tavoitellaan ja mikä on jokaisen rooli strategian toteutuksessa Kehityskeskusteluihin ja henkilöstöstrategiaan sisällytetään urapolkujen suunnittelu Kunnan tunnettuuden parantuminen parantaa kunnan työnantajakuvaa haluttuna työnantajana 	Koulutuksiin osallistuminen Sairaspoissaolot	Osastajohtaja ja esihenkilöt
PALVELUMME HOUKUTTELEVAT LAPSIPERHEITÄ	<ul style="list-style-type: none"> Toteutamme laadukkaasti määrärahojen puitteissa palveluitamme, jotka suoraan tai välillisesti vaikuttavat Lapinlahti kuvaan. Terveet ja ajanmukaiset rakennukset ja ammattitaitoinen henkilökunta Ajanmukaiset opetusvälineet Kirjaston laajat aukioloajat (omatoimikirjasto) 	Toteutuminen	Osastajohtaja ja esihenkilöt

Teemme hyvinvointia edistävää yhteistyötä

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari	Vastuhenkilö
TUEMME KUNTALAISTEN HYVINVOINTIA ENNALTAEHKÄISEVÄSTI	<p>Otamme hyvinvointialueen yhteistyöhön mukaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teemme palveluiden tarvearviointia ja linkitämme siihen 3-sektorin palvelut • Yhteistyökumppaneiden toteuttamat palautekyselyt (mm. Servica) ja niiden hyödyntäminen 		Osastojohtaja ja esihenkilöt

Olemme yritysten kanssa samalla puolella

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari	Vastuhenkilö
YRITTÄJÄVERKOSTO TUOTTAA YHTEISTYÖMALLEJA JA HYÖTYÄ YRITTÄJILLE	<ul style="list-style-type: none"> • Käytämme paikallista hankintaohjeistusta • Koulujen ja yritysten suunnitelmallinen yhteistyö, esim. kummiyritystoiminta 	Toteutuminen lukumäärät	Osastojohtaja ja esihenkilöt
INFRASTRUKTUURIMME VASTAA YRITYSTEN TARPEITA			

Taloutemme on tasapainossa ja vakaalla pohjalla

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari	Vastuhenkilö
TULOMME JA MENOMME OVAT TASAPAINOSSA	<ul style="list-style-type: none"> • Palveluverkoston tarkastelu • Henkilöstömäärä ja osaaminen tarpeiden mukaan • Ostopalveluiden käyttö tarvittaessa • Tunnistetaan tuleva palvelutarve • Ohjataan tehostamaan tilankäyttöä • Huomioidaan käyttö- ja ylläpitokulut investointeja suunniteltaessa 	muutokset	Osastojohtaja ja esihenkilöt

3.4 Tekniset palvelut

Tekninen lautakunta vastaa kunnan organisaatiossa teknisten palveluiden tuottamisesta ja kehittämisestä sekä investointien toteuttamisesta valtuuston hyväksymien päätösten, ohjeiden ja määrärahojen puitteissa. Organisaatiomuutoksen jälkeen tekniset palvelut sisältävät neljä (4) eri tulosyksikköä; tekninen toimi, liikenneväylät ja yleiset alueet, kiinteistökeskus ja liikuntatoimi.

Tekniset palvelut ja ympäristöpalvelut kuuluvat kunnan organisaatiossa tekniseen osastoon. Lapinlahden Vesi Oy toimii kunnan vesihuoltolaitoksena ja on kunnan 100 %:sti omistama osakeyhtiö. Lapinlahden Vesi Oy:n toimitusjohtajana toimii tekninen johtaja ja toiminta nivoutuu osaksi teknistä osastoa. Ympäristöpalvelut toimivat ympäristölautakunnan alaisuudessa.

Tekninen toimi on teknisen osaston ohjaava osa ja kokoaa yhteen erilaiset teknisen- ja ympäristöpalvelujen toiminnot. Liikenneväylät ja yleiset alueet tulosyksikkö huolehtii katujen, teiden sekä puistojen ja muiden yleisten alueiden kesä- ja talvikunnossapidosta sekä kunnalle kuuluvista yksityistieasioista. Kiinteistökeskus tulosyksikön vastuulle kuuluu kunnan omistamien kiinteistöjen hoito ja kunnossapito. Lisäksi kiinteistökeskus huolehtii useista erilaisista kunnan omistamien tytäryhtiöiden, Kaskihovi Oy:n ja Viitostien Ykköstilat Oy:n kiinteistöjen hoitoon ja kunnossapitoon liittyvistä asioista. Liikuntatoimi huolehtii kuntalaisten liikuntapalveluiden tuottamisesta.

Tekninen lautakunta päättää hallintosäännön mukaan mittavimmista urakoista ja suuremmista suunnittelusopimuksista, sekä valvoo teknisen palvelun toimintaa. Lisäksi lautakunta toimii kunnan kaavatoimikuntana hoitaen kaavoitusprosessin eri vaiheita päätöksenteon pohjaksi kunnanhallitukselle ja kunnanvaltuustolle.

Tekniseen lautakuntaan kuuluu seitsemän (7) jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. Esittelijänä lautakunnan kokouksissa on tekninen johtaja ja pöytäkirjanpitäjänä teknisen osaston palvelusihteeri.

Ympäristölautakuntaan kuuluu seitsemän (7) jäsentä ja kullekin henkilökohtaiset varajäsenet. Esittelijänä ympäristölautakunnan kokouksissa on rakennustarkastaja ja ympäristösihteeri, pöytäkirjanpitäjänä rakennustarkastaja ja ympäristösihteeri vuorotellen.

Ympäristöpalveluihin kuuluvat seuraavat tulosyksiköt; rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu ja ympäristöpalveluiden yhteiset sekä Vss-toimi.

Ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta toimii pääosin valtion tasolta tulleiden lakien ja säädösten puitteissa.

3.4.1 Tuloarvio ja määrärahat

1 000 €	TP2022	TA2023	TA2023 muutettu	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintatulot	1 686	4 053	4 053	4 180	4 300	4 300
Valmistus omaan käyttöön	17					
Toimintamenot	-6 318	-6 000	-6 090	-6041	-6222	-6347
Toimintakate	-4 615	-1 947	-2 037	-1 861	-1 922	-2 047
Suunnitelmapoistot	-2 922	-3 421	-3 421	-3 492	-3570	-3620
Tilikauden tulos (ulkoiset)	-7 537	-5 368	-5 458	-5 353	-5 492	-5 667

*) Pääosa toimintatuloista kertyy sote-kiinteistöjen vuokratuloista. Vuokraustoiminta tulee yhtiöittä vuoden 2026 alusta, jolloin vuokratulo ei ole teknisen osaston budjetissa.

Henkilöstö (HTV)

Tekninen toimi	Ta 2024	TS 2025	TS 2026
Vakinaiset	1,5	2	2
Määräaikaiset	0,5	0,5	1
Yhteensä	2	2,5	3
Liikenneväylät – ja yleiset alueet	Ta 2024	TS 2025	TS 2026
Vakinaiset	6,8	6,8	6,8
Määräaikaiset	1,5	1,5	1,5
Yhteensä	8,3	8,3	8,3
Kiinteistökeskus	Ta 2024	TS 2025	TS 2026
Vakinaiset	23,75	24,25	24
Määräaikaiset	4	4	3
Yhteensä	27,75	28,25	27
Ympäristöpalvelut	Ta 2024	TS 2025	TS 2026
Vakinaiset	2,5	2,5	2,5
Määräaikaiset	0,5	0,5	0,5
Yhteensä	3	3	3
Tekniset palvelut yhteensä	41,05	41,55	39,8

3.4.2 Toimintasuunnitelma

Teknisten palveluiden ja ympäristöpalveluiden tulosalueiden ja – yksiköiden toiminta on järjestetty ja johdettu tarkoituksenmukaisesti ja kunnanvaltuuston määrittämien ohjeiden mukaisesti siten, että kuntalaisille ja hallintokunnille pystytään tuottamaan kaikki tekniset palvelut asianmukaisesti. Teknisten

palveluiden tulosityksiköitä ovat tekninen toimi, liikuntaväylät ja yleiset alueet, kiinteistökeskus ja liikuntatoimi.

Ympäristöpalveluiden tulosityksiköitä ovat rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu, ja ympäristöpalveluiden yhteiset toiminnot sekä VSS-toimi.

Tekninen toimi

Teknisen toimen talousarvio muodostuu teknisen osaston yhteisistä toiminnoista, esimerkiksi erilaisista teknisen osaston ohjelma- ja lisenssikustannuksista sekä laitevuokrasta. Maankäytön – ja kaavoitustoiminnan kustannukset sisältyvät teknisen toimen talousarvioon. Tekninen toimi on hallinnointi osa teknisellä osastolla, joka vastaa ja jonka kautta asiat valmistellaan päätöksentekoa varten.

Liikenneväylät ja yleiset alueet

Liikenneväylät ja yleiset alueet vastaa liikenneväylien kunnossapidosta tarkoituksenaan luoda edellytykset turvalliselle ja sujuvalle liikkumiselle vuodenaikasta tai liikkumismuodosta riippumatta. Vastuualueeseen kuuluu myös yleisien alueiden, puistojen, leikkikenttien ja uimarantojen turvallisuudesta ja viihtyisyydestä huolehtiminen välineiden riittävän ylläpidon sekä vihertöiden avulla. Liikenneväylät – ja yleiset alueet tulosityksikkö pitää sisällään olemassa olevien katujen, leikkipuistojen, puistojen, puistometsien, uimarantojen, sekä maa- ja metsätilojen ylläpidon sekä vastuualueen ja osaltaan liikuntatoimen uudishankkeiden ja saneerausten valmistelujen ja toteutuksen. Lisäksi tulosityksikkö hoitaa yksityisteiden avustamisasiat.

2025 talousarvion puitteissa jatketaan energiansäästötoimien kehittämistä. Tavoitteena on vuoden 2025 aikana ottaa kiinni kertynyttä korjausvelkaa ja tehdä mm. sorapintaisten katujen sorastuksia, ojanperkauksia ja siirrettyjä asfaltinpaikkauksia. Yksityisteiden avustuksen määrärahaa supistetaan vuoden 2024 tasosta ja osa rahasta korvamerkitään erityisesti yksityisteiden perusrakennusavustuksiin. Puistometsäsuunnitelmaa (vuodelta 2019) pyritään toteuttamaan suunnitelmallisesti ja metsätiloilla tehdään tarvittavia metsänhoidollisia toimia ja hakkuita tavoitteiden mukaisesti. Kunnan omistamien metsien hoidossa noudatetaan kestävä kehityksen periaatteita.

Liikuntatoimen henkilöstö liikuntasihteeriä lukuun ottamatta siirtyy saman yksikön alle Liikenneväylien ja yleisten alueiden kanssa. Henkilöstön käyttöä pyritään edelleen tehostamaan koko teknisen osaston sisällä yli osastorajojen.

Tulosityksikkö vastaa jatkossa liikuntapaikkojen teknisestä kunnossapidosta ja rakennusinvestoinneista. Liikuntapaikkojen kunnossapitoa ja rakentamista suunnitellaan yhdessä Hyvinvointi- ja kulttuuriosaston kanssa.

Liikuntatoimessa ja yleisten alueiden erilaisissa töissä on ollut työllistettäviä 8-10 htv:n verran. Jatkossa näitä käsipareja joudutaan korvaamaan muilla tavoin tai käyttämään ostopalveluja.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP 2023	TA 2024	TAE 2025	TSE 2026	TSE 2027
Katujen kunnossapito					
Kadut ja kevyenliikenteenväylät, km	77	77	77	77	77
Kustannukset €/km	4 000	5360	5450	5400	5400
Katuvalaistus, km	62	63	63	63	63
Kustannukset €/km	1 320	1 170	1270	1200	1200
Yksityistiet					
Avustettavat yksityistiet, kpl	190	190	190	190	190
Avustettavat yksityistiet, km	360	360	360	360	360
Kunnossapitoavustukset €	150 000	150 000	125 000	150 000	150 000
Perusparannusavustukset €	25 000	100 000	25 000	25 000	25 000
Puistot ja yleiset alueet					
Kunnossapito yhteensä, €	60 000	¹⁾ 258 000	220 000	250 000	250 000
Leikkikentät, kpl	14	14	14	14	14
Uimarannat ja – paikat, kpl	12	11	11	11	11
Venevalkammat, kpl	8	8	8	8	8
Liikuntapaikat					
Kunnossapito yhteensä, €			²⁾ 248 000	240 000	240 000
Maa- ja metsätilat					
Puistometsät, ha	570	570	570	570	570
Talousmetsät, ha	1 030	1 030	1 030	1 030	1 030
Pellot, ha	54,1	54,1	54,1	54,1	54,1

1) Summassa ei ole aikaisemmin huomioitu henkilöstökuluja

2) Liikuntapaikkojen kunnossapito kuului ennen vuotta 2025 Liikuntatoimen alle

Kiinteistökeskus

Kiinteistökeskus vastaa kunnan omistamien kiinteistöjen ylläpidosta, sekä osallistuu eritasoisesti Lapinlahden Kaskihovi Oy:n ja Viitostien Ykköstilat Oy:n kiinteistöjen kunnossapitoon tai rakennus- ja saneeraushankkeisiin. Kiinteistökeskus osallistuu kunnan investointihankkeiden valmisteluun ja toteutukseen. Kiinteistökeskus vastaa myös kunnan omien toimintojen ulkopuolelle vuokrattavista kiinteistöistä. Vuoden 2023 alussa vuokrattiin merkittävä osa rakennuksia Hyvinvointialueelle. Kiinteistönhoito säilyy näissäkin kohteissa edelleen kiinteistökeskuksen toimintana. Kiinteistökeskuksen talousarviolla pidetään rakennusten perustoiminnot käynnissä, lämmitys, sähkö, vesi, ilmanvaihto, ulkoalueiden kunnossapito, rakennusten siivous ja pienet korjaukset, sekä talotekniikkaan liittyvät automaatio-ohjelmat. Talousarviota vuodelle 2024 laadittaessa kiinteistökeskuksen osalta, kuluvaan vuoteen verrattuna merkittävimpinä tekijöinä on energia- ja henkilöstökulujen nousu. Henkilöstökulujen nousu

johtuu pääasiassa työehtosopimusten mukaisista korotuksista. Energia kustannusten nousu on hieman maltillisempi kuin edellisenä vuonna. Henkilöstökuluihin vuoden 2023 talousarvioon n. 120 000 € lisäys. Energiaan menee arvion mukaan suunniteltujen säästötoimienkin onnistuessa noin 200 000 euroa enemmän kuin 2023. Muutkin palvelut ja hankintakustannukset ovat pääsääntöisesti nousseet 5–10 prosenttia. Talousarvio on jouduttu laatimaan niin, että suunniteltuja kiinteistöistä luopumisia purkamalla tai myymällä ei voida toteuttaa suunnitelman mukaisesti. Myös pieniin korjauksiin alustavasti ajateltuja määrärahoja on jouduttu karsimaan talousarvion laadinnan myötä. Energian säästöllä, tavoitellaan edelleen kustannussäästöjä ja niillä on tilojen käyttäjille näkyviä tai tuntuja vaikutuksia ennen kaikkea lämpötilojen ja ilmanvaihdon osalta. Ilmastosuunnitelmaa pyritään toteuttamaan talousarvion puitteissa ja suunnitelmaan nähden nyt pakottavilla energian säästötoimilla on positiivista vaikutusta. 2024 vuoden alusta luovutaan Siemensin tuottamasta kiinteistöautomaation huoltosopimuksesta ja energiaseuranta ohjelmista. ko. toiminnot korvataan kevyemmällä ja edullisemmalla järjestelmällä sekä tehostetaan omaa toimintaa. Henkilöstön käyttöä tullaan tehostamaan yhdessä liikenneväylät ja ulkoalueet, sekä liikuntatoimen kanssa. Kahden henkilön osalta työpanosta tullaan jakamaan 2024 alusta eri tulosyksiköiden välillä ja kehitetään edelleen henkilöstöresurssien tehostamista ja jakamista eri tulosyksiköiden välillä.

Tunnusluvut ja mittarit

Rakennukset	Pinta-ala kem ²	Tilavuus m ³	Kpl
Julkiset rakennukset	27 855	117 944	15
Koulut	25 938	117 243	7
Yritystilat	6 512	2 4159	13
Osakekiinteistöt, josta kunnan omistama	1 004	2 881	8
Pientalot	858	2 401	3
Muut rakennukset	5 174	19 607	17
Yhteensä	67 341	284 235	63

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan toiminnan määräävät pääasiassa eri muodoin maankäyttö- ja rakennuslaki sekä maankäyttö- ja rakennusasetus ja kunnan rakennusjärjestys. Rakennusvalvonnan tehtävänä on vaalia, että rakentaminen tapahtuu elinympäristöä kunnioittaen sekä rakennukset sopeutuvat suunnitellulle rakennuspaikalle. Lupien päättämisessä pyritään huomioimaan rakentajan luvan tarpeen kiireellisyys. Lainsäädäntö velvoittaa käsittelemään rakennus, purku- ja toimenpideluvat kohtuullisessa ajassa, rakennustarkastajan myöntämät luvat käsitellään viimeistään 3 vk sisällä, lautakunnan luvat 1–1,5 kk sisällä. Rakennuslupiin liittyvät kaikki käsittelyvaiheet on sähköistetty. Tavoitteena on, että kaikki rakentamiseen liittyvät luvat haetaan sähköisesti epermit-palvelun kautta. Luvanhakijoita ohjataan rakennushankkeissa ennakoivaan yhteydenottoon rakennusvalvonnan suuntaan. Ennakkoneuvonnalla rakentaja säästää aikaa sekä tarpeettomia investointeja. Hakemus aloitettava aina neuvontapyynnöllä. Kiinteistöverohankkeen viimeistelytöitä tehdään edelleen muiden töiden ohessa. Pitämättömiä lopputarkastuksia pidetään resurssien mukaan. Rakennusvalvonnan ohjelmiston muutos on vaikuttanut huomattavan paljon toimintaympäristöön, rakennus- ja huoneistorekisterin tietoja korjataan muiden töiden ohessa resurssien mukaan.

Rakennusvalvonnan sähköiseen arkistointiin pyritään panostamaan. Rakennusvalvonnan arkistojen skannaus sähköiseen muotoon on tavoitteena. Ylikunnallinen kilpailutus on pidetty, päätöksen tultua

lainvoimaiseksi voidaan aloittaa digitointityö aluksi Varpaisjärven arkiston osalta. Sähköiseen muotoon saatetun materiaalin käyttö helpottaisi asiakirjojen toimittamista asiakkaille.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP 2023	TA 2024	TAE 2025	TSE 2026	TSE 2027
Käsitellyjä lupahakemuksia	201	200	180	180	180
Lausuntoja, kpl	91	40	40	40	40
Tarkastuskäyntejä työmailla	414	300	300	300	300

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelu vastaa mm. ympäristö- ja maa-aineslupiin liittyvistä asioista sekä vesilain ja vesihuoltolain mukaisista tehtävistä ja jätehuollon valvonnasta. Toiminnan tavoitteena on turvata kuntalaisille terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava elinympäristö. Lainsäädäntö velvoittaa käsittelemään ympäristöluvut ja ilmoitukset ilman aiheutonta viivästystä. Maa-aines-, ympäristö- tai yhteisluvan käsittely voi kestää ajallisesti muutamasta kuukaudesta vuoteen, riippuen lupajonossa olevien lupahakemusten määrästä sekä toimitetun hakemuksen laadusta. Lupajonossa ei ole tällä hetkellä lupahakemuksia. Yleisen ilmoitusmenettelyn piiriin kuuluvat toiminnot (mm. eläinsuojat) voivat aloittaa toimintansa 120 vrk:n kuluttua ilmoituksen jättämisestä. Tämä tarkoittaa sitä, että ilmoitusmenettely on vietävä viranomaiskäsittelyn läpi 120 vrk:n aikana. Ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Valvottavia kohteita on valvontaresursseihin nähden Lapinlahdella paljon. Valvontaa tehdään olemassa olevien resurssien puitteissa, kohdentaen valvonta sinne, missä on suurimmat riskit. Vuonna 2023 valvontaa saatiin kirittyä hyvin ajan tasalle määräaikaisen ympäristötarkastajan ansiosta, ja vuodelle 2024 tarkastettavia valvontakohteita on inhimillinen määrä. Jätelainsäädännön muuttuessa ympäristöviranomaiselle tulee lisää tehtäviä hoidettavaksi myös jätelain valvonnan osalta.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP 2023	TA 2024	TAE 2025	TSE 2026	TSE 2027
Valvontatarkastuksia	100	130	80	80	80
Käsitellyjä lupahakemuksia	5	10	10	10	10
Käsitellyjä viemäriverkoston vapautushakemuksia	10	10	10	10	10
Ympäristövalistustapahtumia	5	5	5	5	5

Ympäristöpalveluiden yhteiset toiminnot käsittävät ympäristölautakunnan kokoustoiminnan-, matka- ja kokouspalkkiot sekä siihen liittyvät koulutuspalvelut. VSS-toimi hoidetaan kunnan VSS-vastuuhenkilön toimesta.

3.4.3 Strategiset tavoitteet

Visionäärinen ja tekevä kunta

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari	Vastuhenkilö
IDEA- JA KOKEILUKULTTUURIN RAKENTAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> • Kehityskeskusteluissa ja henkilöstöpalavereissa kannustetaan ideoihin ja kokeiluihin • Kuntalaisten palautteiden ja aloitteiden hyödyntäminen ideoinnissa 	ideoiden ja kokeilujen määrä	Osastonjohtaja/tulosyksiköiden päälliköt
KEHITÄMME KUNTAA EKOLOGISESTI KESTÄVÄLLÄ TAVALLA	<ul style="list-style-type: none"> • Päivitetään valaisimia LED valaisimiin. Uusia valoja hankittaessa otetaan huomioon mahdollinen siirtyminen älykkääseen valaistuksen ohjaukseen. • Kiinteistövalaistuksen päivittämisen jatkaminen • Toteutetaan vesistökuunnostuskohteita määrärahojen puitteissa • Aurinko- ja turbiinienergian lisääntyvähyödyntäminen • Päätöksien ja hankintojen teossa arvioidaan ympäristövaikutukset 	<p>Osuus valaisimista %</p> <p>Osuus valaisimista %</p> <p>Toteutuminen</p> <p>Toteutuneet kohteet</p>	<p>Kuntatekniikkapäällikkö</p> <p>Kiinteistöpäällikkö</p> <p>Tekninen johtaja/Kuntatekniikkapäällikkö Kiinteistöpäällikkö</p> <p>Osastopäällikkö/tulosyksiköiden päälliköt</p>
LAPINLAHDEN TUNNETTUUDEN LISÄÄMINEN	<ul style="list-style-type: none"> • Päivitetään uusia www. sivuja aktiivisesti • Panostetaan rekrytointi-ilmoituksiin (positiivinen työntajakuva) ja perehdytykseen 	onnistuneiden rekryjen määrä	Osastojohtaja/tulosyksiköiden päälliköt

Palvelemme intohimoisesti

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari	Vastuhenkilö
<p>PALVELUKETJUMME OVAT SUJUVA JA TEHOKKAITA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sähköisen asiointin edelleen kehittäminen: lomakkeiden luonti • Kuvaamme palvelut ja niiden kehittämisen mallin • Tuotamme talousarvioon yhteismitalliset palvelukuvaukset (kysymykset, joihin vastataan: kenelle ja miten, toimintaympäristön muutos ja palvelutarve) • Määritetään palveluiden vasteajat • Päivitämme kunnan nettisivuille palvelut asiakaslähtöisesti 	<p>Toteutunut</p>	<p>Osastonjohtaja/ tulosyksikköjen päälliköt Johtoryhmä/osastonjohtaja /tulosyksikköjen päälliköt</p>
<p>HENKILÖSTÖMME VOI HYVIN JA KOKEE TYÖNSÄ MERKITYKSELLISEKSI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Osallistumme henkilöstöstrategian ja henkilöstösuunnitelman laadintaan (sisältää henkilöstön osaamisen kehittämisen) • Toteutamme hyvinvointikyselyn ja henkilöstötilinpäätöksen johtopäätösten mukaisia toimenpiteitä • Toteutamme koulutussuunnitelmaa • Strategian toimeenpano pitää sisällään henkilöstön kanssa käyty keskustelut, joissa tavoitteena yhteinen linja mitä strategialla tavoitellaan ja mikä on jokaisen rooli strategian toteutuksessa • Kehityskeskusteluihin ja henkilöstöstrategiaan otetaan mukaan urapolkujen suunnittelu • Kunnan tunnettuuden parantuminen parantaa kunnan työnantajakuvaa haluttuna työnantajana 	<p>Sairaspoissaolot</p> <p>Koulutuksiin osallistuminen</p>	<p>osastojohtaja/esimiehet</p> <p>osastojohtaja/esimiehet</p>
<p>PALVELUMME HOUKUTTELEVAT LAPSIPERHEITÄ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pidämme yllä kattavaa tonttitarjontaa • Toteutamme laadukkaasti määrärahojen puitteissa palveluitamme, jotka suoraan tai välillisesti vaikuttavat Lapinlahti kuvaan. 		<p>osastonjohtaja/esimiehet</p>

Teemme hyvinvointia edistävää yhteistyötä

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari	Vastuuhenkilö
TUEMME KUNTALAISTEN HYVINVOINTIA ENNALTAEHKÄISEVÄSTI	<p>Hyvinvointipalvelujen määrittely</p> <ul style="list-style-type: none"> Määrittelemme mitä hyvinvointipalvelut Lapinlahden kunnassa teknisen osaston osalta tarkoittaa <p>Osallistava budjetointi osaksi hyvinvoinnin kehittämistä</p> <ul style="list-style-type: none"> Otamme osallistavan budjetoinnin osaksi hyvinvoinnin kehittämistä osaltamme Päivitetään avustuskriteerit siltä osin kuin koskettaa teknistä osastoa Otamme hyvinvointialueen yhteistyöhön mukaan Teemme palveluiden tarvearviointia ja linkitämme siihen 3-sektorin palvelut 		<p>Johtoryhmä/ osallisuus- ja hyvinvointikoordinaattori/ Osastonjohtaja/liikuntasihtööri</p>

Olemme yritysten kanssa samalla puolella

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari	Vastuhenkilö
YRITTÄJÄVERKOSTO TUOTTA YHTEISTYÖMALLEJA JA HYÖTYÄ YRITTÄJILLE	<ul style="list-style-type: none"> Otamme käyttöön paikallisen hankintaohjeistuksen Säännöllinen ja jatkuva foorumi yrittäjyyteen liittyvissä asioissa ja yrittäjien sisäinen fb-ryhmä 	Toteutuminen	Tekninen johtaja/tulosyksiköiden päälliköt
INFRASTRUKTUURIMME VASTAA YRITYSTEN TARPEITA	<ul style="list-style-type: none"> Kaavoituksella pyritään ennakoimaan yritys- ja toimitilatonttien riittävyys Lupakäsittelyssä huomioidaan hakijan hankkeen kiireellisyys lakien ja asetusten mukaisissa puitteissa Käytetään yritysvaikutusten arviointia asioiden valmistelussa ja päätöksenteon avuksi 		Tekninen johtaja Ympäristöasiantuntija/Rakennustarkastaja Tekninen johtaja/tulosyksiköiden päälliköt

Taloutemme on tasapainossa ja vakaalla pohjalla

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari	Vastuhenkilö
TULOMME JA MENOMME OVAT TASAPAINOSSA	<ul style="list-style-type: none"> Talvikunnossapidon konetyötuntien seuranta. Käytössä sähköinen ajoseurantajärjestelmä. Palveluverkoston tarkastelu Henk. määrä ja osaaminen tarpeiden mukaan Ostopalveluiden käyttö tarvittaessa Tunnistetaan tuleva palvelutarve Ohjataan tehostamaan tilankäyttöä Huomioidaan käyttö- ja ylläpitokulut investointeja suunniteltaessa 	h/km, €/km	Kuntatekniikkapäällikkö Osastopäällikkö/tulosyksiköiden päälliköt

Riskit

Riski	Toimenpide	Vastuu	Riskin taustatiedot
Henkilöriski	Asianmukainen rekryointiprosessi, henkilöiden arviointi, koeaika, ansiovertailut, avainhenkilöiden/-tehtävien tunnistaminen, toimivat sijaisjärjestelyt.	Tekninen johtaja	
Henkilöstön hyvinvointi	Kehityskeskustelut, työtyytyväisyyskyselyt, aktiivinen välittäminen, ohjeistus, koulutus, asianmukaiset työvälineet ja työskentelyolosuhteet, kuntoutus ja uudelleensijoittaminen.	Tekninen johtaja/esihenkilöt	
Henkilö-, omaisuus- ja vastuuvahingot	Työntekijöiden ammattitaidon ylläpitäminen, asianmukaiset työvälineet, ensiapuvalmiuksien ylläpitäminen, ajan tasalla oleva vakuutusturva.	Tekninen johtaja/esihenkilöt	
Sopimusriskit	Sopimusten teolle on selkeä prosessi ja valtuudet, niillä on omistaja, sopimuksissa on kuntaa suojaavat pykälät ja sopimukseen on määriteltä irtisanomisaika.	Tekninen johtaja	
Tietoliikenteeseen ja -järjestelmiin liittyvät häiriöt	Virustorjunta ajan tasalla, varajärjestelmät ja varmennukset kunnossa. Sallitaan vain kunnan hyväksymien järjestelmien käyttö. Käyttöoikeuksien poisto heti työntekijän työsuhteen päättyessä. Kyberuhkiin varautuminen.	Savon ICT/Esihenkilöt	

Tietoturva- ja tietosuovariskit	Henkilökohtaiset käyttäjätunnukset ja salasanat, päätelaitteen lukitus. Kaikkea tietoa käsitellään luokittelun mukaisesti. Tietosuojasioiden perehdytys ja ajantasainen koulutus. Tietojärjestelmien vastuuhenkilö/pääkäyttäjä.		
Hanke- ja projektiriskit	Nimetään hankkeelle vastuuhenkilö ja mahdollisesti projektipäällikkö. Kaikilla hankkeilla tulee olla hankesuunnitelma, jonka perusteella arvioidaan hankkeen tuloksellisuutta tavoitteiden ja kustannusarvoin osalta. Hanke päätetään hallitusti.	Tekninen johtaja	
Salassapitoriski	Salassapitoasioiden osaaminen, sovellusten käyttö.		
Tietojenluovutusriski	Tietojenluovutusperiaatteiden hallinta.		
Rahoitus- ja sijoitustoiminnanriskit	Sijoitustoiminnan, korkoriskin, likviditeetin, takausten ja vakuuksien aktiivinen seuranta ja valvonta.		

4 Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosan yhteydessä esitetään tulo-rahoituksen riittävyyttä mittaavat tunnusluvut. Alla oleva tuloslaskelma sisältää ulkoiset toimintatuotot ja –kulut.

Tuloslaskelma € (ulkoinen) tunnusluvut (1 000 €)

	TP2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot	6 579	5 827	5915	5900	5900
Myyntituotot	1 490	1 024	1360		
Maksutuotot	504	398	387		
Tuet ja avustukset	876	647	460		
Muut toimintatuotot	3 709	3 758	3708		
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintamenot	-28 402	-28 364	-29 355	-29 843	-30 439
Henkilöstökulut	-15 720	-16 590	-16 016		
Palvelujen ostot	-7 607	-6 696	-7 806		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 639	-2 589	-2 767		
Avustukset	-1 489	-1 658	-1 933		
Muut toimintamenot	-947	-831	-833		
Toimintakate	-21 823	-22 537	-23 440	-23 943	-24 539
Verotulot	18 047	17 085	19 855	20 738	21 020
Valtionosuudet	7 863	7 235	5 778	5 778	5 778
Rahoitustulot ja -menot	468	725	780	888	938
Korkotulot	445	445	567		
Muut rahoitustulot	1269	1200	1150		
Korkomenot	-860	-900	-917		
Muut rahoitusmenot	-386	-20	-20		
Vuosikate	4 555	2 508	2 973	3 461	3 197
Poistot ja arvonalentumiset	-3 383	-3 622	-3 109	-3 000	-3 000
Suunnitelman muk. poistot	-3 383	-3 622	-3 109	-3 000	-3 000
Tilikauden tulos	1 172	-1 114	-136	461	197
Poistoeron vähennys					
Tilikauden yli/alijäämä	1 172	-1 114	-136	461	197

Talousarvioehdotus osastoittain

1 000 €	TA2024	TA2025	Muutos €	Muutos %
Hallintopalvelut	300 000	60 100	-239 900	-80 %
Hyvinvointipalvelut		312 562		
Sivistyspalvelut	1 344 272	1 270 435	-73 837	-5 %
Tekniset palvelut	4 179 560	4 271 810	92 250	2 %
Toimintatulot yhteensä	5 823 832	5 914 907	-91 075	-2 %
Hallintopalvelut	-4 304 099	-4 712 031	407 932	9 %
Hyvinvointipalvelut		-1 544 529		
Sivistysosasto	-18 016 841	-17 031 467	-985 374	-5 %
Tekninen osasto	-6 040 688	-6 066 978	26 290	0 %
Toimintamenot yhteensä	-28 361 628	-29 355 005	993 377	-4 %
Hallintopalvelut	-4 004 099	-4 651 931	647 832	16 %
Hyvinvointipalvelut		-1 231 967		
Sivistyspalvelut	-16 672 569	-15 761 032	-911 537	-5 %
Tekniset palvelut	-1 858 128	-1 795 168	-62 960	-3 %
Toimintakate yhteensä	-22 534 796	-23 440 098	905 302	4 %

Henkilöstömenojen osuus menoista osastoittain

Osasto	TA2024	TA2025	Muutos	Muutos%
Hallintopalvelut	-1 291 613	-754 100	-537 513	-42 %
Hyvinvointipalvelut		-1 180 568	1 180 568	
Sivistyspalvelut	-13 155 861	-12 087 775	-1 068 086	-8 %
Tekniset palvelut	-2 142 947	-1 993 093	-149 854	-7 %
Henkilöstömenot yhteensä	-16 590 421	-16 015 536	-574 885	-3 %

5 Investointiosa

Investointiosassa esitetään investointihankkeiden kustannusarviot ja niiden jaksottaminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointeihin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot.

Vuoden 2025 ja suunnitteluvuosien 2026–2027 investointiesitykset on käsitelty teknisen lautakunnan kokouksessa 31.10.2024. Vuoden 2024 investoinnit on laadittu kunnanhallituksen antaman kokonaisraamin puitteisiin, osoittaen nettomenolta 1 300 000 euroa. Suunnitelmavuosille on sisällytetty monitoimitalon suunnittelemiseen määrärahaa, ja monitoimitalo lienee seuraava suuri yksittäinen investointi, mahdollisesti vuonna 2028. Monitoimitalon investoinnin kokonaisarvon on arvioitu olevan yli 10 miljoonaa euroa.

Merkittävin panostus kiinteistösosan investointiesityksessä on Nerכון koulu, jossa vesikaton kunnostukselle ja linjasaneerauksiin on varattu 225 000 euroa.

Kadut, puistot, liikunta ja muut yleiset alueelle on investointi osassa vain kaksi kohdetta, vuodelta 2024 jatkuva Alapitkän latujen kunnostus ja Peltoniemen alueen katujen saneeraus, jota toteutetaan yhdessä Lapinlahden Vesi Oy:n putkistosaneerauksien kanssa. Peltoniemeen varattu kaikkiaan 430 000 euroa. Hallitukselle esitetyn määrärahavaruksen pudotessa 1,7 miljoonasta lopulliseen raamiin muotoon, 1,3 miljoonaan, jouduttiin määrärahojen vähentyessä ja yhteistyöteknisesti siirtämään alkuperäissuunnitelmassa olleet Rovastintien ja Pastorintien asfaltointi sekä Leppäsyrintien saneeraus eteenpäin.

Poikkeuksena viime vuosiin investointi budjetissa ei ole varausta vesistöön liittyviin yhteishankkeisiin ELY:n kanssa. Kahdelle seuraavalle suunnittelu vuodelle investointimäärät on esitetty 1,865 ja 2,08 miljoonan suuruiseksi.

Investointien määrä pysyy suunnitelmakaudella 2026–2027 maltillisella tasolla. Suunnitelmavuosien 2026–2027 investoinnit arvioidaan uudelleen kyseisen vuoden raamiin mukaiseksi.

Sitovuustaso	TA 2025
Kiinteistöt	685 000 €
Kadut, puistot, liikunta ja muut yleiset alueet	456 000 €
Muut investoinnit ja pitkävaikutteiset menot	109 000 €
Maanhankinta	50 000 €
Investointiraami (netto) yhteensä	1 300 000 €

INVESTOINNIT	ESITYS TA-2025			Suunnitteluvuodet						
	Menot	Tulot	Nettomenot	2026			2027			2028 ->
				Menot	Tulot	Nettomenot	Menot	Tulot	Nettomenot	Menot
KIINTEISTÖT			685 000			495 000			1 770 000	8 610 000
Uudisrakentaminen ja isot peruskorjauskohteet			320 000			400 000			1 750 000	
Nerkoon koulu ja päiväkot, linjasanneraus										
Vesikaton kunnostus, lukituksen uusiminen	225 000		225 000							
Orvokki, kotipihan pesuhuoneiden saneeraus	75 000		75 000	100 000		100 000	50 000		50 000	
							1 500			
D-talo ja Monari, suunnittelu ja rakentaminen	20 000		20 000	100 000		100 000	000		1 500 000	8 500 000
Meijeri, katto ja muu peruskorjaus				200 000		200 000	200 000		200 000	50 000
Pienet peruskorjauskohteet			110 000			40 000			0	0
Terveyskeskus keittiö, lattiakorjaus	40 000		40 000							
Asemanseudun rakennukset, peruskorjaus/maalauk	30 000		30 000	10 000		10 000				
Lapinlahden paloasema muutokset				30 000		30 000				
Ilmatiiveys korjaukset, Lapinlahden kirjasto	10 000		10 000							
Ilmatiiveys korjaukset, Varpaisjärven koulu	30 000		30 000							
Talotekniikka, valvonta ja muut pienet investoinnit			255 000			55 000			20 000	30 000
Lapinlahden tk, aurinkovoimalan laajennus	80 000		80 000							
Kiinteistöjen valaistuksen päivitys led-										
valoihin/valaisimiin	65 000		65 000	20 000		20 000	20 000		20 000	
Kiinteistöautomaation päivitys	60 000		60 000							30 000
VJ paloasema, terveysasema, Orvokki										
Kiinteistöjen sähköistyksen uusiminen ja										
latauspisteet	50 000		50 000	35 000		35 000				
KADUT, PUISTOT, LIIKUNTA JA MUUT YLEISET ALUEET			456 000			1 225 000			210 000	1 240 000

Uudisrakentaminen ja isot peruskorjauskohteet		430 000			720 000		150 000	180 000
Peltoniemen katujen saneeraus	430 000	430 000	170 000		170 000	180 000	180 000	
Leppäsyväntie peruskorjaus			280 000		280 000			
Rovastintie, Pastorintie asfaltointi			170 000		170 000			
Matin ja Liisantie, Ukko-Paavontie peruskorjaus								180 000
Töllintie peruskorjaus			100 000		100 000	150 000	150 000	
Pienet peruskorjauskohteet, suunnittelu ja päällystystyöt		26 000			170 000		35 000	40 000
Alapitkän latujen kunnostus	40 000	14 000	26 000					
Pekka Halosentie väli Juhani Ahontie -Kivistöntie			50 000		50 000			
Asematien asfaltointi								40 000
Puurusentie asfaltointi			50 000		50 000			
Seuratien asfaltointi			25 000		25 000			
Tori, Lapinlahti (WC + parkkipaikka)			45 000		45 000	35 000	35 000	
Liikunta-alue tai muu ulkoliikuntarakentaminen		0			270 000		0	1 020 000
Kunto/luontopolku Peltoniemi-Väärni								70 000
Skeittipuisto/Pumptrack								200 000
Valioareena, nurmenuudistus, kentän peruskorjaus				30				
Kivituhkakenttä, Haminämäki			300 000	000	270 000			700 000
								50 000
Muut pienet investoinnit		0			65 000		25 000	
Vesistökuunnostuskohde yhteistyössä ELY			50 000	000	25 000	50 000	000	25 000
Mönkijä telavarusteilla			20 000		20 000			
Moottorikelkka			20 000		20 000			
MUUT INVESTOINNIT JA PITKÄVAIKUTTEISET MENOT		109 000			45 000		0	0

Rakennusvalvonnan sähköinen arkistointi	25 000	25 000	15 000	15 000		
Koulujen kalusteiden hankinta	17 000	17 000	20 000	20 000		
Varhaiskasvatuksen kalusteet ja ulkoleikkivälineet	17 000	17 000	10 000	10 000		
varautuminen, liikuteltava iso aggregaatti	50 000	50 000				
MAANHANKINTA		50 000		100 000	100 000	100 000
Kiinteistöjen osto (maa- ja metsätilat)	50 000	50 000	100 000	100 000	100 000	100 000
	1 314 000	14 000	1 300 000			
	Menot	Tulot	Nettomeno			

Valtuustoon nähden sitovat:

	2026	2027	2028->
		1 770	
Kiinteistöt	495 000	000	8 610 000
		210	
Kadut, puistot, liikunta- ja muut yleiset alueet	1 225 000	000	1 240 000
Muut investoinnit ja pitkävaikutteiset menot	45 000	0	0
		100	
Maanhankinta	100 000	000	100 000
		2 080	
	<u>1 865 000</u>	<u>000</u>	9 950 000

6 Rahoituslaskelmaosa

Talousarvion rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Välisummana esitetään Toiminnan ja investointien rahavirta. Ylijäämäinen rahasumma osoittaa, että investoinnit rahoitetaan kokonaan tulorahoituksella, investointien rahoitusosuuksilla ja omaisuuden myynnillä. Negatiivinen välisumma osoittaa määrän, joka on rahoitettava pääomarahoituksella. Mainitun välisumman ja rahoituksen rahavirran yhteenlaskettu määrä osoittaa budjetoitujen rahavirtojen kokonaisvaikutuksen kunnan maksuvalmiuteen.

Rahoituslaskelma € (ulkoiset) ja tunnusluvut 1000 €

	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toiminnan rahavirta	4 612	2 255	2 973	3 461	3 197
Vuosikate	4 555	2 255	2 973	3 461	3 197
Tulorah.korjauserät	57				
Investointien rahavirta	-2 193	-2 032	-1 300	-1 865	-2 080
Investointimenot	-2 217	-2 032	-1 329	-1 865	-2 080
Rahoitusosuudet investointeihin			29		
Pys.vast.hyöd.luov.v	24				
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 419	223	1 673	1 596	1 117
Rahoituksen rahavirta	-199	1 119	-1 957	-1 545	-1 084
Antolainauksen muutos					
Antolainauksen lisäys					
Antolainojen vähennys					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisen lisäys	2 800	5 000	2 000	2 200	2 500
Pitkäaikaisen vähennys	-4 999	-3 881	-3 957	-3 745	-3 584
Lyhytaikaisen muutos	2 000				
Rahavarojen muutos	2 220	1 342	-284	51	33
Lainamäärä €/as	3 991	4 157	3 930	3 756	3 634
Lainamäärä (pitkäaik.) €	36 901	36 993	34 976	33 431	32 347
Lainanhoitokate	0,4	0,8	0,8	1,0	0,9

Talousarviovuoden 2025 päättyessä lainamäärä olisi noin 33,5 miljoonaa euroa (3 756 eur/as), mikäli talousarvio ja investointiohjelma toteutuvat esityksien mukaisena.